

Odpověď na žádosti ICOMOS o doplňující informace obsažené v Prozatímní zprávě ze dne 21. 12. 2018, ref. č. GB/AS/1589/IR

Dotaz ICOMOS:

„Panel ICOMOS shledal, že nominovaný statek lze vnímat jako vyjádření velmi rozsáhlého tématu, neboť koně hráli v životě člověka po celá staletí až do nedávné doby významnou úlohu. Nominační dokumentace však představuje velmi konkrétní aspekt interakce mezi koněm a člověkem a jejího vlivu na člověka, koně a krajinu. Je důležité, aby byl v rámci nominace popsán širší kulturně-historický tematický kontext, v němž se nominovaný statek vyvíjel.“

Odpověď smluvního státu:

Kůň domácí (*Equus caballus*) je živočišný druh náležející mezi savce do čeledi koňovitých (*Equidae*). Na celém světě je v současné době přes 60 mil. kusů koní, plemen koní je přes 600.

Předek dnešního koně se na Zemi poprvé objevil přibližně před 60 mil. let v Severní Americe jako malý lesní savec o několika prstech na každé noze (*Eohippus*). První spojení člověka s koněm jako zdrojem potravy (masa) nastalo přibližně před 50 tis. lety. Když se člověk a kůň střetli poprvé, byl již kůň vývojově téměř ustálen, tedy „hotový“.

Vztah člověka a koně lze rozdělit na několik funkčních oblastí dle využití koně člověkem, které se z časového hlediska vzájemně překrývají.

Funkční oblasti soužití člověka a koně dle způsobu jeho využití:¹

- 1) Kůň jako zdroj lidské potravy – od 50 tis. let př. n. l. do současnosti
- 2) Kůň jako téma uměleckých zobrazení, legend, mýtů a rituálů – od 35 tis. let př. n. l. do současnosti
- 3) Kůň jako předmět domestikace a faktor rozvoje civilizace – od 4 tis. let př. n. l. do současnosti
- 4) Kůň jako pomocník pastevce (honácký kůň)² – od 3500 př. n. l. do současnosti
- 5) Kůň jako tahoun (vleků, saní a vozů včetně kočárů) – od 2000 před n.l. do současnosti
- 6) Kůň jako pomocník v zemědělství – od 900 př. n. l. do 1945 n. l. (ve většině vyspělých zemí)
- 7) Kůň jako válečný oř – od 700 př. n. l. do 1945 n. l.
- 8) Kůň jako partner ve sportu a pro volný čas – od 6. stol. př.n.l. do současnosti³
- 9) Kůň jako pomocník v komunikaci zpráv – od 4. stol. př.n.l. do současnosti

Funkční oblasti soužití člověka a koně dle způsobu využití koně jsou podrobněji popsány v příloze č. 1. Starokladrubský kůň dle způsobu svého užití náleží do funkční oblasti „kůň jako tahoun“. V rámci ní lze vymezit samostatnou podoblast, a to „kůň jako kočárový kůň“ s časovým vymezením od 16. stol. n.l. do současnosti.

Vedle tradiční slavnostní prezentace vládce či vojevůdce v sedle (např. korunovační průvod, triumfální vjezd) nabývají totiž od 17. století na významu ceremoniály užívající reprezentačního

¹ Oblast využití koně jako jezdeckého tu neuvádíme jako samostatnou, protože je zahrnuta v rámci jiných účelových oblastí, ať už jde o honáckého koně, válečného oře, koně jako partnera ve sportu, či koně jako pomocníka při předávání zpráv.

² Tato oblast je tu uváděna jako samostatná, a to s ohledem na svou specifičnost, byly by ovšem zařaditelná i pod dále uvedenou oblast využití koně jako pomocníka v zemědělství.

³ Určit, který ze sportů, při nichž byl kůň užíván je nejstarší je neobyčejně obtížné; patrně to však byla některá z disciplín rozšířena mezi „jezdeckými národy“ centrální Asie. Pro účely této studie jsme zvolili koňské pólo, protože v jeho případě je hranice mezi hrou (sportem) a utilitárním užitím koně nejjasnější.

kočáru – carrossy pro zdůraznění společenského postavení jeho uživatele.^{4 5} Zápřah koně do carrossy lze označit za nejluxusnější (nejreprezentativnější) použití tažného koně.

K tomuto účelu byla vyšlechtěna speciální plemena, ta nejstarší (popřípadě jejich „kočárová“ podoba) pocházejí z 16. – 17. století. Elitní jedinci z běžných kočárových plemen či dokonce speciálně vyšlechtěná plemena byli určeni pro zápřah do kočárů světských či církevních velmožů při ceremoniích a reprezentovali tak jejich společenský statut. Nejvýše ve společenské hierarchii stál samozřejmě panovník, v zápřahu do jeho kočáru muselo jít tedy o koně nejcennější a nejkrásnější. Plemeno starokladrubského koně se začalo formovat současně s počátkem éry ceremoniálního používání kočárů habsburským císařským dvorem. Nejednalo se však o zajištění běžné kočárové služby, nýbrž o účast na ceremoniích císaře – to znamená jako jeho reprezentace.

V dobách, kdy kůň byl nezbytným partnerem pro dopravu nebo válku, byl hřebčín náležející panovníkovi, resp. státu, strategickou záležitostí. Krajina hřebčina v Kladrubech nad Labem byla pro Habsburky právě takovýmto strategickým bodem, protože byla od počátku 17. stol. určena pro chov a výcvik koní pro kočárovou dopravu příslušníků panující dynastie. Je plně v kontextu vývoje absolutismu v 17. a 18. století, zdůrazňujícího všemi prostředky moc a výjimečnost postavení panovníka, a v kontextu smyslu baroka pro nádheru a jeho estetického kánonu, že k uvedenému účelu bylo vyšlechtěno zvláštní plemeno koní řazené mezi barokní rasy a určené výhradně pro panovnický dům a jeho reprezentaci, zejména při ceremoniích, na nichž si Habsburkové od dob baroka tolik zakládali, a to až do zániku jejich monarchie.

Starokladrubského koně lze označit za jediné dosud chované plemeno původních ceremoniálních kočárových koní, to znamená za jediné z plemen tažných koní na světě, původně vyšlechtěných pro zápřah do vozů nejvyšších společenských elit a k tomuto účelu také cvičených.

Díky konzervativnímu přístupu Habsburků a díky neměnnému chovnému cíli si starokladrubský kůň od 18. stol. zachoval svůj původní „barokní“ vzhled a dodnes nese znaky původních, již zaniklých plemen (starošpanělský kůň a staroitalský kůň), na jejichž základě vznikl a která od konce středověku do 18. století ovlivňovala chovy ve většině evropských a koloniálních zemích, ale na konci 18. století vyhynula.

Přestože využitelnost ceremoniálních kočárových koní je v současné době velmi omezená (nejčastěji chovaná jsou dnes teplokrevná sportovní plemena), chov starokladrubského koně zůstal zachován a ke svému původnímu tažnému účelu je, např. na dánském královském dvoře, nadále využíván, zejména při oficiálních příležitostech.

Historie nominovaného statku začíná v období vzniku a formování hřebčinů⁶ evropského typu,⁷ jejichž zakládání spadá většinou do období 15. – 16. stol. Tehdy se začaly zakládat větší chovy koní z počátku v oborách či volné krajině, později se postupně přecházelo z volné pastvy v oplocené krajině na pastvu v jednotlivých ohrazených pozemcích v krajině neoplocené a od 18. – 19. stol. v krajině navíc případně komponované (viz např. nominační dokumentace, kapitola 2.b Historie a vývoj statku, srovnej též s kapitola 2.a Popis statku). Nominovaný statek prošel všemi těmito vývojovými etapami a je jediným funkčním a dosud ke svému účelu užívaným reprezentantem tohoto celého vývoje, protože nese znaky ze všech vývojových etap krajiny obdobných hřebčinů specializovaných na tažné koně, byť v tomto případě kočárové. V nich se však tvorba krajiny

⁴ Slavnostní kočárové vozy – carrossy jsou bohatě zdobené malířsky, řezbářsky či díly uměleckých řemesel, v zápřahu do nich „slouží“ více než 1 kůň podle výsad vezoucí se osoby – carrosa vezoucí císaře má zapřažena až osm koní.

⁵ Neopominutelnou podmínkou vzniku a využití kočárů, tedy i carrosse, byly pokrokové změny konstrukce vozů, zejména pokud jde o odpružení korby pro cestující, které se v novověku poprvé znovuobjevilo v uherském městě Kocs.

⁶ Od hřebčinů je třeba věčně odlišovat hřebčince. K jejich odlišnosti blíže viz v dalším textu. Na tomto místě pouze připomínáme, že na rozdíl od hřebčince, hřebčín ke své mnohem komplexnější funkci nutně potřebuje krajinu.

⁷ Pojem hřebčín je vysvětlen v dalším textu. Zde uvádíme pouze, že hřebčínem evropského typu rozumíme komplexní zařízení pro chov koní sestávající jednak ze stavebních areálů a jednak z krajiny sloužící pro výživu a výcvik koní. Zatímco hřebčín v pravém slova smyslu vždy sloužil k chovu koní, chov koní nemusel probíhat nutně v hřebčíně.

zastavila v určité fázi, nejpozději ve fázi využívající principy klasicistní francouzské zahradní a krajinné tvorby (např. francouzský Haras national du Pin) nebo anglické krajinářské školy (např. rakouský Piber). Nominovaný statek však nese vrstvy různých vývojových etap – od výchozího prostředí, tedy původního lužního lesa v nivě řeky Labe a suchého boru na říční terase, přes aplikaci zmíněných francouzských klasicistních principů (André le Nôtre) při stanovení základní kompoziční struktury (aleje a zelené kabinety) nominovaného statku, anglických principů („Capability“ Brown) při uspořádání pastevních dílců a krajinářských principů (Humphrey Repton, Johann Hermann kníže Pückler-Muskau) při založení parku Mošnice až po racionalistické užití alejí ovocných stromů a při vymezení zelených kabinetů (podobněji viz nominační dokumentace, kap. 2.b 4 Shrnutí vývoje krajiny).

Dotaz ICOMOS:

„To by mohlo usnadnit vymezení klíčových aspektů/faktorů, které definují chov koní ve vztahu k jejich potřebám, žadaným plemenům koní, rázu přírodní krajiny a způsobu, jak se toto všechno postupně vyvíjelo. Takto bude možné nominovaný statek lépe uvést do náležitého širšího kontextu, a to i ve vztahu k jiným statkům, které s chovem koní úzce souvisejí.“

Odpověď smluvního státu:

Plemena koní se dělí na primitivní (původní) a kulturní (cíleně šlechtěna s použitím záměrného výběru jedinců), přičemž některá plemena se pohybují mezi těmito dvěma základními typy. Dále se plemena dělí podle účelu na tažná, mezi ně patří i kočárová (o hmotnosti do 1200 kg), jezdecká (do 800 kg) a soumaři (do 500 kg).

Nové plemeno koní vzniklo buď na určitém území s použitím stejného genetického podkladu za působení stejných přírodních a klimatických podmínek (tak vznikla většina plemen), nebo vzniklo na jednom místě – ve specializovaném hřebčíně, a to na základě jasného šlechtitelského záměru z cíleně dovezených exemplářů z vybraných plemen koní, s využitím všech dosud známých znalostí týkajících se jejich intenzivního šlechtění a opět za využití místních přírodních a klimatických podmínek. Tento případ vyžadoval zajištění těch nejlepších podmínek pro chov koní a nejlepší znalosti o chovu koní a šlechtění.

Většina plemen vznikla na rozsáhlejších územích, kde sice byly podmínky příhodné pro chov koní, avšak na nichž nebyla krajina k chovu koní záměrně komponována. Platí to zejména pro plemena koní jezdeckých (sledujte však k této věci další text).

Ve velmi omezeném počtu případů vzniklo nové plemeno přímo na jednom místě a ještě v menším počtu případů byla s šlechtěním plemene a jeho výcvikem spojena krajina, a to nejen svými přírodními, např. pedologickými, botanickými, hydrologickými, klimatickými aj. danostmi, ale dodatečně pro chov a výcvik záměrně komponovaná.

Vzhledem k tomu, že je tažný typ koně mohutnější než jezdecký, byla většina tažných plemen vyšlechtěna a převážně chována v níže položených úrodnějších oblastech, kde byl převážně rovinatý terén (např. francouzský Percheron⁸ z kraje La Perche, belgičtí chladnokrevníci z nížin kolem řeky Maas). Kvůli větší mohutnosti koně bylo totiž třeba více píce (potřeba úrodnější, přiměřeně zavlažené půdy), k jejich výcviku rovinaté pozemky bez náročnějších překážek,⁹ protože to lépe odpovídalo prostředí jejich následného využívání; v kopcovitém či přímo hornatém terénu by mohutní, a tím těžcí koně nemohli uplatnit svoji tažnou sílu a jejich váha by jim byla na překážku, a je tu také otázka, zda v takovémto terénu, byly vůbec dány možnosti pro jízdu kočáry atd.

Pro vznik jezdeckých plemen již požadavek níže položených a úrodných oblastí obecně neplatil, často bylo dokonce žádoucí, aby jezdecká plemena byla vyšlechtěna v hornatějších oblastech, a tím byla zajištěna jejich tvrdá konstituce a odolnost (např. lipicán v krasové planině Opčinské, andalusý kůň v Pyreneích) a pro běh vhodnější lehkost.¹⁰ Tím se docílilo plemen koní sice menšího vzrůstu, než jsou mohutní tažní koně, nicméně koní vytrvalých a obratných. V prostředí plném různých překážek, které

⁸ Percheron je plemeno tažného koně pocházející z historické oblasti Perche v severozápadní Francii. Při jeho šlechtění se uplatnila také krev arabských koní, kteří se dostávali do Francie od 8. století. Je to zavalitý kůň, výška v kohoutku bývá 160 až 180 cm a váha 800 až 1200 kg.

⁹ Mělké vodní toky tu ovšem nebyly na překážku, protože i kočároví koně se museli naučit překonávat broděním v zápřahu vodní překážku; naproti tomu překonávání příkopů aj. prudších terénních nerovností, drobnějších skalín, vegetace, zídek aj. zábran nepřípadalo v případě jejich praktického užívání v zápřahu do kočáru v úvahu.

¹⁰ Jezdečtí koně byli šlechtěni tak, aby měli nižší nároky na výživnost píce v krajině, protože vycvičený jezdecký kůň, zejména vojenský, musel být připraven se pást tam, kam dorazil (tažný kůň si mohl píci vést s sebou). Proto také hřebčiny pro šlechtění jezdeckých koní byly často zakládány v méně úrodných krajinách, než byly krajiny pro chov koní tažných.

v některých případech byly do krajiny instalovány i uměle,¹¹ a nerovností terénu byl prováděn i jejich výcvik, aby tak byli připraveni na svou budoucí službu, neboť zejména koně určené pro jezdeckou kavalérii či jezdecké sporty včetně loveckých štvanic museli být na překonávání překážek připraveni.¹²

Ještě menší než jezdečtí koně jsou soumaři, kteří byli vyšlechtěni přímo v horské krajině (např. hafling v Alpách¹³, hucul¹⁴ v Karpatech), kteří díky své nižší hmotnosti, vlastnostem krevního oběhu a dechového ústrojí nejlépe zvládali nošení břemen a jezdců, nebo tažení menšího vozu, v náročném a obtížném horském terénu, který předpokládal konstituční tvrdost a odolnost, sílu a nenáročnost, všestrannost a bezproblémový charakter.

Habsburský císařský dvůr potřeboval speciální tažné koně pro ceremonie, které rakouští Habsburkové zavedli na svém dvoře, jsouce inspirováni jednak dvorským protokolem a etiketou svých královských příbuzných ve Španělsku, jednak nádherou milovností francouzského královského dvora.

K jejich chovu potřebovali najít vhodnou krajinu – z výše uvedených důvodů nejlépe rovinatou, resp. mírně zvlněnou úrodnou nížinu, kde by mohlo být příslušné tažné plemeno vyšlechtěno a koně i chováni a cvičeni. K tomuto účelu jako jednu z nejvhodnějších zvolili krajinu v Kladrubech nad Labem, kde se již chov koní na začátku 16. stol. osvědčil šlechtickému rodu Pernštejnů a která byla dostatečně vzdálená od tureckého nebezpečí a v blízkosti ohniska moci rakouských Habsburků a ve vlastnictví dvorské komory. Dokládá to na jedné straně jasné stanovení šlechtitelského cíle a dobré šlechtitelské znalosti a zkušenosti, na straně druhé přehled o přírodních podmínkách na území ovládaném rakouskými Habsburky, kterými někdejší šlechtitelé disponovali a na jejichž základě vybrali pro šlechtění a výcvik předmětného plemene ideální lokalitu. (Osvícenecký pokus zavést chov starokladrubského koně kromě Čech též v terénně podobné lokalitě v Kopčanech na nynějším Slovensku, skončil fiaskem zřejmě pro tamní klimatické, vegetační a veterinární podmínky a byl záhy omezen opět jen na krajinu Kladrub nad Labem.) Shodou okolností je krajina nominovaného statku také svým charakterem velmi podobná domovině koní staroitalských (knížectví Ferrara, okolí města Mantova), kteří se významně podíleli na vzniku plemene starokladrubského koně.

Krajina v Kladrubech nad Labem byla chovnému a zejména výcvikovému cíli dle aktuálních dobových znalostí přizpůsobována a komponována až do její vrcholné klasicistní podoby a tento cíl byl respektován i při pozdějších úpravách.¹⁵

Jedná se o jedinou zachovanou a ke svému původnímu účelu stále sloužící krajinu na světě (viz též nominační dokumentace, kapitola 3.2 Srovnávací analýza), která byla po několika stoletích cíleně užívána k chovu v ní šlechtěného tažného plemene koní určeného výhradně k reprezentativním potřebám panovnického dvora a komponována k potřebám jejich výcviku a chovu.

¹¹ Tak tomu bylo například v krajině hřebčína v Trakénách ve Východním Prusku (dnes Jasnaja Poljana a Rusko), který však byl vážně poničen na konci II. světové války a tamní chov slavných vojenských jezdeckých koní, určených původně pro pruskou kavalérii, byl přenesen na území Německa a Ruska.

¹² Zvláštním typem jezdeckého koně je anglický plnokrevník, který byl určen zejména pro dostihový sport a sporty související. V některých případech byla pro tyto koně krajina rovněž obohacena o umělé překážky, pokud nebyly v dostatečné míře dány přírodními podmínkami krajin upravovaných ~~na~~ v případech těchto hřebčínů podle zásad anglické krajinářské školy 19. století.

¹³ Hafling, nazývaný též Avelignese pochází z tyrolských Alp, přesněji z rakouské vesnice Hafling (odtud také název).

¹⁴ Huculský kůň je malé houževnaté plemeno koně, chované původně především v Karpatech. Svě jméno získal podle etnika ukrajinských horalů Huculů.

¹⁵ Podobně viz nominační dokumentace, kapitola 2.b 4 Shrnutí vývoje krajiny.

Dotaz ICOMOS:

„Již poskytnuté doplňující informace představují pevný základ pro rozvedení znalostí, které se v souvislosti s koňmi rozvíjejí – o chovu, nezbytných požadavcích, pokud jde o odpovídající prostředí a pracovní prostor, a to i ve srovnání s jinými místy, kde se koně chovali. Bylo by vhodné, kdyby smluvní stát mohl objasnit specifičnost nominovaného statku z hlediska chovu koní ve srovnání s řadou jiných statků, které stále existují, především těmi, které patřily Habsburkům.“

Odpověď smluvního státu:

Pro objasnění specifičnosti nominovaného statku, který je kulturní krajinou s hřebčínem a pro jeho porovnání s jinými místy, kde se koně chovali/chovají, je nutné vysvětlit pojmy hřebčín a hřebčinec. Hřebčín je zařízení, jehož hlavní činností je chov komplexního stáda koní s cílem zajistit řízené rozmnožování koní a následný odchov hříbat a jejich výcvik. V hřebčíně, na rozdíl od hřebčince, jsou chovány všechny kategorie koní (chovné klisny a hřebci, hříbata v odchovu, koně ve výcviku). Řada hřebčínů byla v minulosti specializována na určité plemeno. Předpokladem pro stabilní fungování hřebčína je soubor stájí a velikosti chovaného stáda odpovídající rozloha luk a pastvin (popř. polí), tedy stabilní zázemí pro výživu celého stáda a jeho výcvik. Tímto se v historii vyznačovaly hřebčiny evropského typu a také hřebčín v Kladrubech nad Labem (Česká republika) je součástí „své“, nyní nominované, krajiny.

Je ovšem třeba též rozlišovat dvorní hřebčín a dvorní stáje. Hřebčín koně choval – produkoval, v dvorních stájích, které byly situovány přímo u sídla panovníka, byli koně používané dvorem ustájeni.¹⁶ Největší a nejvýznamnější hřebčiny byly založeny v 15. – 16. stol. na území Pyrenejského a Apeninského poloostrova, později Francie, Habsburské monarchie, Pruska a dalších evropských mocností a v 19. stol. s rozvojem chovu anglického plnokrevníka v Anglii a Irsku. S koloniální expanzí do ostatních světadílů byly hřebčiny evropského typu zakládány i v koloniálních zemích, a to především v Americe, Austrálii a Indii.

Od hřebčínů je třeba odlišovat hřebčince (stanice hřebců), což jsou chovatelská zařízení určená výhradně pro plemenné hřebce za účelem zajištění plemenitby. I přes to, že budovy těchto zařízení mohou být značně reprezentativní, nepotřebují hřebčince rozsáhlé zázemí v okolní krajině (pastviny, louky, pole). Z tohoto důvodu mohou být umístěny i uprostřed města. V hřebčinci mohou být vedle sebe chováni hřebci různých plemen koní. V některých zemích se hřebčiny a hřebčince nerozlišují.

Pro účely porovnání nominovaného statku s ostatními obdobnými statky ve světě jsou z výše uvedených důvodů dále v textu a v tabulce č. 01 hřebčince vyloučeny, byť je třeba sama architektonická hodnota budov či chované plemeno cenná; v jejich případě totiž nejde o krajinu.

Dosud fungující historické státní evropské hřebčiny a hřebčince jsou sdruženy v European State Studs Association (ESSA). (Podrobnější informace o ESSA viz Příloha č. 4 tohoto dokumentu)

Specifičnost nominovaného statku ve srovnání s jinými statky s podobnou funkcí:

Významnost krajin velkých historicky významných hřebčínů lze posoudit podle následujících kritérií:

- statut hřebčína – zda se jednalo o hřebčín státní či dokonce dvorní (císařský, královský)
- skutečnost, jak daný hřebčín se „svou“ krajinou ovlivnil obecně chov koní, či zda dokonce tam bylo vyšlechtěno úplně nové plemeno koní, které tak přispělo ke genetické rozmanitosti (diverzitě) celého živočišného druhu
- skutečnost, zda stále hřebčín a „jeho“ krajina slouží svému původnímu účelu chápanému v jeho komplexnosti

¹⁶ Toto rozlišení stájí a hřebčína platí samozřejmě i v jiných případech, například stáje koní pro kavalérii byli při kasárnách vojáků a byly zásobovány koňmi z příslušných hřebčínů.

- d) zda je zachována krajina, která byla záměrně přizpůsobena k potřebám chovaného typu koně (plemene)
- e) stáří hřebčína
- f) velikosti hřebčína (podle počtu chovaných koní).

Ad a) Statut hřebčína

Významné hřebčiny v historii zakládala církev a šlechta. Ještě vyšší úroveň měly většinou hřebčiny státní, z nich měly exkluzivní postavení hřebčiny dvorní. Hřebčiny sloužily buď k produkci koní k hospodářským a vojenským, nebo dvorním účelům. Produkci koní k účelům vojenským nebo dvorním požadovali především panovníci.

Státní hřebčiny většinou měly za úkol produkovat co největší množství koní pro potřeby armády.¹⁷

Dvorní hřebčín měl za úkol produkovat koně pro panovnický dvůr. Jednalo se buď o koně jezdecké, nebo tažné. U dvorního hřebčína se dále jejich způsob užití ještě dělil dle skutečnosti, zda produkoval koně určené pro běžnou službu u dvora, kterou v té době koně běžně zastávali (například jezdecké koně pro kurýrní službu, pro štvanice a zábavu, tažní koně pro zásobování dvora nebo pro stěhování materiálu a obslužného personálu při přesunech dvora), nebo zda byli určeni pro reprezentaci a ceremonie. V případě, že tito koně byli určeni pro ceremonie a reprezentaci panovnického domu, bylo věcí panovnické prestiže, aby šlo o koně nejcennější, nejušlechtilejší a nejkrásnější a speciálně cvičené pro tyto účely. Často byli používáni i jako vzácný dar věnovaný panovníkem jinému panovníkovi. Z tohoto důvodu musela být kvalita těchto koní, způsob jejich chovu a výcviku na nejvyšší úrovni. To platilo i pro tažné galacarrossiéry určené pro zápah do kočárů příslušníků panovnického domu při významných příležitostech.

Součástí nominovaného statku je hřebčín, který fungoval mezi lety 1579 a 1918 (rozpad monarchie) jako hřebčín dvorní, který měl zcela výsadní úkol – dodávat habsburskému císařskému dvoru ceremoniální kočárové koně. I přes pád monarchie v roce 1918 se tato funkce hřebčína nezměnila – stále jde o chov a výcvik reprezentačního kočárového plemene užívaného pro ceremoniální účely, např. královskými stájemí v Dánsku¹⁸ a ve Švédsku ale i v zemích s republikánským zřízením, např. při oficiálních návštěvách, státních pohřbech a jiných příležitostech.

Ad b) Jak daný hřebčín ovlivnil obecně chov koní

Při posouzení skutečnosti, jak daný hřebčín se svou krajinou ovlivnil obecně chov koní, je nutné brát v potaz, zda měl za úkol jen dané plemeno pouze „rozмноžovat“, či dále šlechtit (upevňovat a zlepšovat jeho vlastnosti) a popřípadě produkovat plemenné hřebce, nebo zda měl zadání úplně nové plemeno vyšlechtit. Druhý případ vyžadoval zajištění těch nejlepších podmínek pro chov koní, tedy i vysokých nároků na krajinu příslušnou k danému hřebčínu, a nejlepší znalosti o chovu koní a šlechtění.

V nominovaném statku bylo vyšlechtěno plemeno starokladrubského koně (podrobnější údaje o jeho historii a současném chovu jsou uvedeny v Příloze č. 2 tohoto dokumentu), které dostalo pojmenování podle místa vzniku a obohatilo diverzitu tažných kočárových plemen o silného koně s klabonosou hlavou s výrazným velkým tmavým okem, vysokým

¹⁷ Od konce středověku, kdy zmizela těžká obrněná jízda rytířů, kteří si koně pořizovali hlavně na vlastní náklady, a rozšíření dělostřelectva, zejména pak od konce napoleonských válek, šlo především o koně pro lehčí kavalérii. Jako tažných koní speciálně zaměřených na tažení vojenských nákladů a děl se využívalo i běžných hospodářských koní a vznikla-li v případě konfliktu jejich zvýšená potřeba, armáda je získávala rekvizicí koní užívaných v civilním sektoru.

¹⁸ Původně v Dánsku chované plemeno tažných kočárových koní (frederiksborgský kůň) zaniklo a hřebčín, který dal koni jméno, již neslouží svému účelu.

majestátním pohybem předních končetin v klusu, mimořádně kooperativního, přiměřeně temperamentního, avšak klidného (bližší viz Přílohy 2, 3 a 4 tohoto dokumentu).

Jejich výsadní postavení „panovnických koní“ například dokládá fakt, že, ač se jednalo o výkonné tažné plemeno využitelné v případě válečných konfliktů k tahání těžkých vozů a děl, nikdy k tomuto využití nedošlo. V případě válečných konfliktů bylo naopak chovné stádo evakuováno před blížícími se vojsky podobně jako jiné korunní cennosti.

Starokladrubský kůň je zootechnický unikát – uchovává v sobě vlastnosti středověkých plemen koní (starošpanělský kůň a staroitalský kůň), která již vyhynula. V tomto směru by byli užiteční pro jejich případnou genetickou regeneraci. Chová se v nominovaném statku dosud, a to ve formě nejceněnějšího genového jádra populace tohoto plemene. Starokladrubský kůň se podílel na vzniku a šlechtění dalších plemen, jako koně lipického, trakénského a Nonia.

Na světě je více hřebčinů, ve kterých bylo vyšlechtěno nějaké plemeno koní, nicméně velmi vzácně si historické hřebčiny se svými krajinami zachovaly výsadní postavení v chovu tam vyšlechtěného plemene. Některé hřebčiny a jejich krajiny buď zanikly, nebo se změnil jejich chovatelský program, nebo na základě různých historických okolností (válečné události apod.) došlo v minulosti k přesunu jejich chovného stáda do jiných hřebčinů, a byť došlo k obnovení chovu stejného plemene v daném hřebčíně již se nepodařilo hřebčinu vrátit v chovu daného plemene jeho dominantní roli. (Např. ze slovinské Lipice, kde se lipicáni dosud chovají, též do rakouského Piberu, kde se chovají se pro potřeby Classical Horsemanship and the High School of the Spanish Riding School Vienna.)

Ad c) Zda stále hřebčín se svou krajinou slouží svému původnímu účelu chápanému v jeho komplexnosti

Pro posouzení skutečnosti, zda hřebčín včetně své krajiny nadále plní svůj původní účel, je nutné brát v potaz, zda se nadále jedná o činnost hřebčína v jeho celistvosti – tzn., zda se nadále zabývá chovem koní v jeho úplnosti – počínaje produkcí hříbat a chovem všech dalších kategorií koní (hřebci, klisny, koně ve výcviku) a konče jejich přesunem z hřebčína či zařazením do dalšího chovu. V případě, že chová i stále stejné plemeno, je zachování původního účelu hřebčína a jeho krajiny ještě umocněno.

Mnohé historické hřebčiny se svými krajinami již dnes nejsou hřebčiny v pravém slova smyslu: sice svoji činnost neukončily, nicméně ukončily chov koní v jeho komplexnosti, či ho značně omezily. Předmětem jejich činnosti je v současné době poskytování pouze různých vybraných služeb, jako je např. výcvik jezdců a trénink koní, ustájení privátních koní, pořádání závodů, zajišťování plemenitby, vzdělávání, výzkum apod. Pro uchování krajiny hřebčína v jeho původní podobě je však klíčové zachování právě jeho původního účelu. Se změnou účelu se mění rozsah a způsob užívání krajiny, s důsledky na její podobu. Jedině každodenní pobyt koní v krajině – udržování trvalých travních porostů pastvou, udržování povrchů cest stálým pohybem koní, udržování clumps na pastvinách a alejí pro zastínění koní na pastvě a při výcviku, udržování vodního režimu v krajině v zájmu kvalitní píce, zachování komplexního provozu hřebčína a jeho režimu udržuje funkční autenticitu celé krajiny.

Nominovaný statek přes čtyři století stále slouží svému původnímu účelu – chovu starokladrubských koní, který je v něm prováděn stále stejným tradičním způsobem. Tato skutečnost je o to významnější, že podíl tažných plemen koní oproti plemenům jezdeckým celosvětově neustále klesá. Chovatelé tažných koní musejí odolávat tlaku poptávky především po moderních jezdeckých sportovních plemenech, která se s jejich produkcí mívají.¹⁹

¹⁹ Podrobnější popis činností v nominovaném statku je uveden v Příloze č. 1 na str. 4 – 17 v informacích poskytnutých jako odpověď na dopis ICOMOS, č.j. GB/AS/1589-Add.Inf.1 ze dne 12. 10. 2018 a v Příloze č. 3 k tomuto dokumentu.

Ad d) Zda je zachována krajina, která byla záměrně přizpůsobena k potřebám chovu a výcviku chovaného typu koně (plemene)

Většina plemen koní vznikla na rozsáhlejších územích, kde byly pro chov koní příhodné klimatické, pedologické, vegetační a jiné podmínky, samozřejmě s přihlédnutím k užitkovému typu koně, aniž však tamní krajina byla k chovu a výcviku či přímo ke šlechtění daného plemene krajina záměrně uzpůsobována. Příkladem je známé původní anglické kočárové plemeno Cleveland Bay, které v 17. stol. vzniklo v oblasti hrabství Cleveland, aniž by krajina k vyšlechtění tohoto koně byla záměrně uzpůsobena.

Ve velmi omezeném počtu případů vzniklo nové plemeno přímo na jednom místě a ještě v menším počtu případů na místě s krajinou, která byla k tomuto záměru (chovnému cíli) uzpůsobována (nominovaný statek), a to s ohledem na daný užitkový typ koně v ní chovaného a cvičeného. Z dlouhodobého hlediska charakter určité krajiny měl své genetické důsledky na tam dlouhodobě chované plemeno a z tohoto úhlu pohledu měla záměrná optimalizace podmínek pro výcvik a chov koní v krajině její tvorbou své dopady na vlastnosti plemene. V tomto smyslu nominovaná krajina se svým formováním podílela na formování starokladrubského koně.

Ad e) Stáří hřebčína

Stanovit, který hřebčín na světě je úplně nejstarší, je velice obtížné. Velmi často to byla otázka určitého vývoje, než se chov koní stal předmětem činnosti specializovaného zařízení označitelného jako hřebčín. Z tohoto důvodu je stanovení roku založení jednotlivých hřebčínů rozdílné, někdy je použit letopočet, který určuje začátek tradice chovu koní v daném místě, někdy se jedná o rok zřízení skutečného hřebčína, někdy se jedná např. o letopočet povýšení daného hřebčína na hřebčín dvorní.

Mezi nejstarší hřebčíny světa v Evropě patří Einsiedeln (1064, Švýcarsko), Allstedt (1134, Německo), Cartuja (1484, Španělsko), San Rossore (15. stol., Itálie), Marbach (1491, Německo), Dakovo (1506, Chorvatsko), Halbthurn – Mönchhof (1553, Austria), Frederiksborg (1562, Dánsko), Aranjuez (1535, Španělsko), Cordoba (1570, Španělsko), **Kladruby nad Labem** (první informace o chovu koní v Kladrubech nad Labem je středověká zmínka o povinnosti chovat koně pro dvůr Přemyslovských knížat a první doklad o hřebčínu je z roku **1522**, od 1579 je dvorním hřebčínem, Česko), Lipica (1580, Slovinsko), Pompadour (1665, Francie), Hortobágy (1671, Maďarsko)

Do 19. stol. měly vysokou úroveň jen chovy koní v panských a církevních hřebčínech, selský (tzv. zemský) chov měl úroveň nízkou. Rozvíjející se průmysl v 19. stol. vyžadoval zvýšení produktivity zemědělské výroby včetně produkce dostatečného množství kvalitních hospodářských koní nutných jak pro pohon továrních a důlních zařízení, tak pro dopravu surovin, zboží i pracovních sil. V tomto období proto vzniklo mnoho nových vrchnostenských a státních hřebčínů, které vedle produkce koní pro armádu měly za úkol produkovat plemenné hřebce pro selský chov pracovních koní (pro zemědělce i pro pohon některých průmyslových strojů a v dolech a pro obchodní i osobní dopravu). Tito hřebci byli často umísťováni do v té době zakládaných hřebčinců (stanice hřebců), které měly rovněž sloužit pro zkvalitnění selských chovů.

Jak nové hřebčíny, tak hřebčince a zemědělci v 19. stol. využili poznatky o chovu, především tažných koní, o které v průmyslu a dopravě především šlo, které po několik staletí získávaly svojí činností historické hřebčince a hřebčíny, mezi které patří i hřebčín, který je součástí nominovaného statku. Ten se řadí mezi nejstarší kontinuálně fungující hřebčíny světa, z těch habsburských dosud fungujících je nejstarší. Hřebčín v Kladrubech nad Labem a další takto zavedené hřebčíny sloužily tedy jako svého druhu zdroj šlechtitelských a chovatelských znalostí a zkušeností.

Do seznamu velkých historicky významných hřebčínů uvedených v tabulce č. 01 byly vybrány jen starší hřebčiny, to znamená založené do konce 19. století.

Ad f) Velikost hřebčína podle počtu chovaných koní

Jak bylo nahoře uvedeno, činnost hřebčína byla činností komplexní vyžadující mimo jiné, na rozdíl od hřebčince, i krajinné okolí, které by chov a výcvik koní umožňovalo. S ohledem na to, i když ne vždy nutně, rozsah (plošná velikost) této krajiny odvisela od velikosti hřebčína, resp. v něm chovaného stáda.

Obecně lze říci, že za velký hřebčín se považoval takový, v němž bylo chováno několik desítek chovných klisen, což znamenalo, že chované stádo mělo, po přičtení plemenných hřebců, hříbat a koní ve výcviku, celkem přes sto kusů. Největší hřebčiny chovaly jeden tisíc a více koní a je jasné, že v tomto případě byly kladeny na velikost krajiny, již jen z hlediska pastvy, značné nároky.

V nominovaném statku bylo stabilně chováno 250 až více než 500 koní, proto tamní hřebčín patřil mezi tzv. velké hřebčiny, a tomu odpovídala i velikost krajiny určená pro chov a výcvik starokladrubských koní.²⁰ V současné době se jejich početní stav pohybuje kolem 250 ks koní. Největší erární hřebčiny měly za úkol produkovat koně pro armádu; v těchto případech byl více kladen důraz na celkový jimi vyprodukovaný počet koní než na jejich kvalitu, pokud samozřejmě byli alespoň schopni přepravit vojáka, či náklad z bodu A do bodu B.

Velikost hřebčínů, tzn. počet jimi chovaných koní se v průběhu jejich historie často výrazně měnil. **Hřebčín v Kladrubech nad Labem patří mezi velké historické kontinuálně fungující hřebčiny světa. Mezi hřebčiny v držení Habsburků patřil mezi větší, v historii byl v určitých obdobích dokonce největším habsburským hřebčínem. Tomu také odpovídala jak kvalitativní, tak i kvantitativní stránka nominované krajiny, v níž se tento hřebčín nachází.**

Aktuální počet chovaných koní byl v tabulce č. 01 zohledněn v kritériu vyjadřujícím, zda zařízení stále slouží svému původnímu účelu. Do tabulky historicky významných hřebčínů byly vybrány jen větší hřebčiny.

²⁰ Blíže k tomuto vztahu viz nominační dokumentace, kapitola 2.a Popis statku a v Příloze č. 2, která je součástí informací poskytnutých jako odpověď na dopis ICOMOS, č.j. GB/AS/1589-Add.Inf.1 ze dne 12. 10. 2018 (Dodatek kapitoly 2.a Popis statku).

Tabulka č. 01: Velké historicky významné hřebčiny a jejich krajiny s podobnou funkcí²¹

Legenda

- Chovaný užitkový typ koně: **J** – převážně jezdecký, **T** – převážně tažný, **S** – smíšený, tj. chování jak tažný, tak jezdecký koně zároveň
- Statut hřebčína: **R** – dvorní hřebčín (královský, císařský), **S** – státní, státem zřízený, **A** – ostatní
- **Ano: x**
- **Ne: –**
- **Žluté podbarvení**: Hřebčiny, které byly v držení Habsburků a jejich státu

Hřebčín	Rok založení	Země	Převážně chovaný užitkový typ koně	Statut hřebčína	Bylo v hřebčíně vyšlechtěno samostatné plemeno koní	Stále slouží svému původnímu účelu chápanému v jeho komplexnosti	Zachovaná krajina záměrně přizpůsobena chovanému typu koně
Piber	1796	Austria	J	S	-	x	-
Kladruby nad Labem	1579	Czechia	T	R	starokladrubs ký kůň	x	x
Le Pin	1715	France	S	R	-	-	x
Pompadour	1665	France	J	S	-	x	x
Marbach	1491	Germany	S	R	würtenberský teplokrevník	x	-
Zweibrücken	1755	Germany	J	S	angloarab	x	-
Neustadt - Dosse	1788	Germany	J	S	-	x	x
Redefin	1812	Germany	J	S	-	x	-
Schwaiganger	1550	Germany	S	S	-	x	-
Hauptgestüt Graditz	1686	Germany	J	S	-	x	x
Bábolna	1789	Hungary	S	S	Shagya-arab	x	-
Mezőhegyes	1784	Hungary	S	S	Nonius, Furioso-North-Star, Gidran	x	-
Kisbér	1853	Hungary	J	S	-	-	-
Hortobágy	1671	Hungary	S	A	-	x	-
Janów Podlaski	1817	Poland	J	S	-	x	x
Alter Real	1748	Portugal	J	R	Alter Real	x	-
Radovec (Radautz)	1792	Romania	S	S	-	-	-
Fogaras	1874	Romania	J	S	-	-	-
Chrenovoj	1778	Russia	T	A	orlovský klusák	x	-
Lipica	1580	Slovenia	J	R	lipický kůň	x	-
Cartuja Stud Farm at Jerez	1484	Spain	J	R	-	-	-
Flyinge	1658	Sweden	J	S	švédský teplokrevník	-	-
Avenches	1890	Switzerland	T	S	freiberský kůň	x	-

²¹ Mezi velké významné historické hřebčiny lze rovněž zařadit mj. následující, nicméně již nefungující: Halbthurn – Mönchhof (1553, Austria), Frederiksborg (1562, Denmark), Persano (1742, Italy), Trakény (Jasnaja Poljana, 1732, Russia), Kopčany (1736, Slovakia), Hampton Court (1849, Great Britain), San Rossore (15 stol., Itálie). Protože již nefungují ve své komplexnosti, nejsou do tabulky zařazeny.

Z informací uvedených v Nominační dokumentaci v kapitole 3.2 Komparační analýza v informacích poskytnutých jako odpověď na dopis ICOMOS, č.j. GB/AS/1589-Add.Inf.1 ze dne 12. 10. 2018 a zde, v tomto materiálu, o nominovaném statku vyplývá, že z velkých historicky významných hřebčínů se jedná o statek, v němž se nachází jediný dosud fungující hřebčín na světě pro tažné koně, který je zároveň hřebčínem:

- kde bylo vyšlechtěno samostatné plemeno tažných koní (starokladrubský kůň) a zároveň
- stále slouží svému původnímu účelu tradičním komplexním způsobem a zároveň
- s funkčně stále plně zachovanou krajinou, která byla cíleně uzpůsobována s ohledem na daný užitkový typ koně v ní chovaný a cvičený, a zároveň
- kde vedle chovu koní probíhal a probíhá rovněž i jejich specializovaný výcvik.

Mezi hřebčiny v držení Habsburků a jejich státu měly výsostné postavení hřebčiny dvorní. Ty nejvýznamnější, které fungují dodnes, jsou Lipica a Kladruby nad Labem. Kladruby nad Labem produkovaly pro císařský dvůr tažné kočárové koně, Lipica koně jezdecké, kteří byli využíváni též ve Classical Horsemanship and the High School of the Spanish Riding School Vienna (její činnost je zapsána na Reprezentativním seznamu nemateriálního dědictví lidstva UNESCO; nyní se pro tyto účely užívá lipicánů chovaných v hřebčíně v Piberu (Rakousko). (Jejich úloha a rozdíly v jejich účelu jsou popsány v příloze č. 2 pojednávající o plemeni starokladrubských koní.)

Krajina pro chov koní v Piberu je organickou a přirozenou, tedy nekomponovanou krajinou. Kopcovitá zalesněná krajina má charakter organické krajiny s typickým charakterem alpského pastevního a lučního hospodaření sloužící chovu a výcviku jezdeckých koní (lipicánů).

Krajina pro chov koní v Lipici je svou koncepcí velmi podobná krajině v Piberu, jde de facto o přirozenou kopcovitou a méně úrodnou krajinu, do níž je vložen systém alejí, který odpovídá racionalismu 18. století. Integrita a autenticita je dnes v krajině pro chov koní v Lipici porušena vložením prvků a objektů, které nemají s chovem koní nic společného. (Podrobnější popis a srovnání obou krajin mj. s nominovanou krajinou viz nominační dokumentace, kap. 3.2. Srovnávací analýza.)

Ve srovnání s krajinou hřebčína v Lipici a Piberu jde v Kladrubech nad Labem o nížinnou rovinu, jen místně mírně zvlněnou, úrodnou a bohatě zavlažovanou. Oproti krajině v Lipici je navíc komponovaná, a to jak s ohledem na chov a výcvik tažného kočárového koně, tak na reprezentaci císařského dvora – účel tohoto dvorního hřebčína a jeho exkluzivita jsou vyjádřeny v jedinečném uspořádání krajiny, které se odvíjí od bodu, v němž se fyzicky kříží cesty klisen a hřebců a jenž tak vyjadřuje smysl a účel celého statku – chov starokladrubského plemene.

Pokud jde o hřebčiny Bábolna, Mezöhegyes, Hortobágy a Piber, které byly v držení Habsburské říše v dobách Rakousko-Uherska, produkovaly s výjimkou hřebčína v Mezöhegyes a Hortobágy, především koně jezdecké, především pro kavalérii, přičemž krajiny při hřebčínech Bábolna a Mezöhegyes byly pro tyto účely záměrně komponované. Obě posledně uvedené produkovaly nejen jezdecké koně, ale i koně tažné, přičemž zvláště plemeno Nonius chované v Mezöhegyes bylo vysoce ceněné; pokud však jde o Hortobágy, jde o volnou krajinu. Krajina pro chov koní v Mezöhegyes měla ve své době (od 19. století do pol. 20. století) proporce skutečně monumentální chovatelské komponované krajiny. Dodnes je struktura tehdejší krajiny pro chov koní pro vojenská a hospodářská spřežení. Znakem tamní rovinaté krajiny bylo budování velkého množství stájových a hospodářských dvorů (manors) a hospodářských stavení. Dnes ještě čitelné stopy původní kompozice krajiny rychle mizí. Zůstal pouze centrální objekt hřebčína, avšak bez bezprostřední návaznosti na krajinu.

Pokud jde o krajinu v Bábolně, byli v ní chováni jezdečtí i tažní koně. Zdejší krajina pro chov koní byla podstatnou součástí chovu koní. Hřebčín obklopovaly pastviny, louky, výběhy a také velkorysé aleje v rovinaté úrodné krajině, kterými koně chodili na pastviny a do výcviku. To však v průběhu 2. poloviny 20. století bylo silně narušeno rozsáhlou soustavou elektrického vedení vysokého napětí a zejména tlakem dopravy, zvláště dopravy kamionové. Transitní doprava vytvořila kolem hřebčína prstenec frekventované silnice. Koně jen těžko překonávají tuto silnici při cestě do skromných výběhů

v obci. (Pokud jde o charakter krajín obou těchto hřebčínů a jejich srovnání s nominovanou krajinou podrobněji viz nominační dokumentace, kap. 3.2 Srovnávací analýza.)

Shrnutí:

1. **Krajina pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v Kladrubech nad Labem je** jedinou zachovanou a ke svému původnímu účelu stále sloužící krajinou na světě, která byla po několik století cíleně přizpůsobována k chovu a výcviku tažného plemene koní, které v ní bylo šlechtěno s jasným šlechtitelským záměrem, a **nese z hlediska svého účelu všechny znaky, které má mít krajina určená pro chov a výcvik takového plemene.** V tomto smyslu je tedy reprezentantem krajín hřebčínů, které byly specializovány na chov koní specializovaných na jednu z nejdůležitějších funkčních interakcí člověk – kůň, a **sice na koně jako tahouna.** Specifikum v případě nominované krajiny je v tom, že v jejím případě šlo o tažné plemeno určeného výhradně pro kočárovou službu při slavnostních příležitostech pro příslušníky panovnického domu.
2. **Z hlediska tohoto svého účelu souvisela nominovaná krajina se společenskou pozicí absolutistického panovníka a jeho domu (v daném případě rakouských Habsburků), resp. s jeho mocí a výlučností, které musely být za všech okolností respektovány a vyjadřovány,** tedy i při jeho přepravě tím, že tomu odpovídal nejen užívaný vozový park, ale i zvláštní plemeno tažných koní, kteří byli pro tyto čely zvláště chováni a cvičeni v nominované krajině, která tomu byla záměrně uzpůsobována. Plemeno v ní chované odpovídalo a dodnes nese znaky odpovídající nádherymilovnosti barokních panovnických dvorů, jako je mohutnost, klabonosá hlava s výrazným velkým tmavým okem, vysoký majestátní pohyb předních končetin v klusu, mimořádná kooperativnost, přiměřený, avšak klidný, temperament.
3. **Priorita účelového programu krajiny postupně transformované do dnešní podoby v různých etapách jejího vývoje je jasně a ve světovém měřítku ojediněle vyjádřena tím, že ohniskem,** z něhož se kompozice krajiny rozvíjí, je bod, kterým je společný vstup hřebců a klisen do hlavního stájového dvora v Kladrubech nad Labem. Tím je kompozičně vyjádřen účel hřebčína a jeho krajiny – šlechtění starokladrubského koně a jeho výcvik. V jiných hřebčínech je ohniskem kompozice jejich krajiny, pokud je krajina vůbec komponována, vstup do paláce, zámku či rezidence – důraz je položen na sídlo člověka; v Kladrubech nad Labem je důraz položen na sídlo jeho strategického partnera – koně.
4. V nominovaném statku byla s jasným šlechtitelským záměrem vyšlechtěna **stará rasa starokladrubského koně, jejíž** nejceněnější genové jádro je v ní dosud chováno a udržováno, a to pod právní ochranou kmenového stáda. Starokladrubský kůň je jediný zachovalý reprezentant původních kočárových koní užívaných při slavnostních příležitostech pro reprezentaci společenských elit, to znamená společensky nejexkluzivnějších tažných koňských ras na světě. Starokladrubský kůň si zachoval svůj původní „barokní“ vzhled a znaky původních již zaniklých plemen (starošpanělský kůň a staroitalský kůň), na jejichž základě vznikl a která od konce středověku do 18. století ovlivňovala chovy ve většině evropských a koloniálních zemích, ale vyhynula. Z genetického hlediska je kladrubský kůň využitelný pro jejich případnou genetickou regeneraci. V tomto smyslu je kladrubský kůň **zootechnickým unikátem.**

Ze shora uvedeného, dále z komparativní analýzy uvedené v kapitole 3.2. v nominační dokumentaci a z kapitoly 2.a Popis statku v nominační dokumentaci, vyplývá, že nominovaná krajina je jedinečným a mimořádně dokonalým svědectvím vývoje hipologické kultury, pokud jde o tažné koně, a průmětu tohoto vývoje do krajiny prostřednictvím jejího záměrného komponování. Udržitelnost nominovaného statku je bezpečně zajištěna jednotnou státní majetkovou správou a nejvyšší národní právní ochranou.

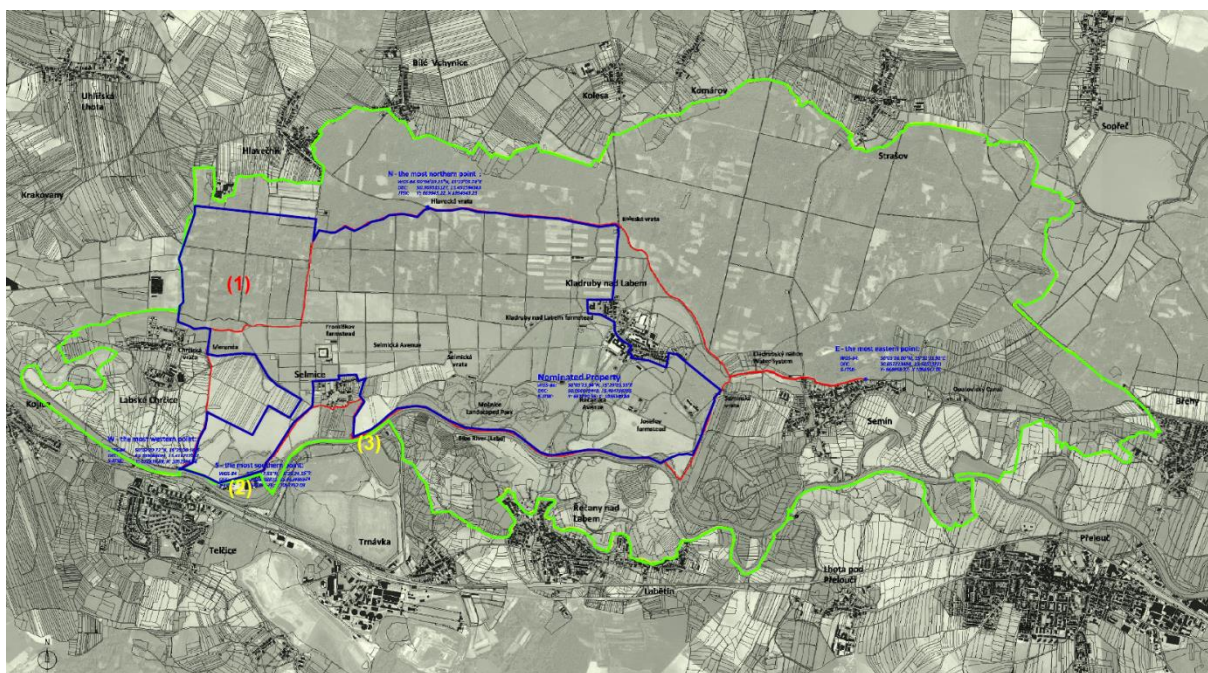
Dotaz ICOMOS:

„Panel ICOMOS děkuje za dodatečné vysvětlení toho, jak bylo odůvodněno vymezení hranic, poskytnuté během diskusí na schůzi panelu. Panel ICOMOS však žádá o dodatečné vyjasnění toho, jak bylo odůvodněno vymezení hranic nominovaného statku na základě rozšiřování pozemků v minulosti, národní kulturní památky a vymezení hranic popsáno v Management plánu z roku 2012, neboť důvod pro vyloučení některých pozemků z území nominovaného statku není zcela jasný.“

Odpověď smluvního státu:

Navržené hranice nominovaného statku v maximální možné míře respektují vývoj hranic pozemků někdejšího císařského dvorního hřebčína. Historické hranice dvorního hřebčína se stabilizovaly v 90. letech 19. století (podrobně viz nominační dokumentace, kapitola 2.a Popis statku, s. 23).

Mapa č. 01: Srovnávací mapa hranic nominovaného statku a jeho buffer zóny na podkladě katastrální mapy²²

Legenda:

- **modrá barva** – Hranice národní kulturní památky Hřebčín Kladruhy nad Labem právně vyhlášená v roce 2002;
- **zelená barva** – hranice památkové zóny Kladrubské Polabí právně vyhlášená v roce 2015 (hranice je totožná s vnější hranicí buffer zóny pro nominovaný statek);
- **červená barva** – hranice nominovaného statku.
- Číslice (1) – Místo, na němž se hranice národní kulturní památky nekryje s navrženou hranicí nominované krajiny;
- Číslice (2) a (3) – úseky, kde došlo ke ztotožnění hranice nominované krajiny a vnější hranice buffer zóny.

²² Mapa č. 01 je přiložena také na konci dokumentu ve formátu A3.

V přiložené mapě (viz výše) je číslicí **(1)** označeno místo, na němž se hranice národní kulturní památky (Hřebčín v Kladrubech nad Labem) nekryje s navrženou hranicí nominované krajiny (ta je v tomto místě o něco menší než národní kulturní památka; část národní kulturní památky označená č. 1 byla tedy z nominované krajiny vyloučena). Dále jsou tam vyznačeny úseky č. **(2)** a **(3)**, kde došlo ke ztotožnění hranice nominované krajiny a vnější hranice buffer zóny.

A) Vysvětlení vyloučení místa č. (1) z nominované krajiny:

Místo (1): území na tomto místě je podle platných právních předpisů smluvního státu chráněno jako součást národní kulturní památky Hřebčín v Kladrubech nad Labem a zároveň jako součást památkové zóny Kladrubské Polabí.²³ Toto území, obhospodařované výhradně jako trvalý lesní porost, nebylo zahrnuto do hranic nominovaného na zápis na Seznam světového dědictví, protože:

- 1) ač je součástí národní kulturní památky, **nebylo historickou součástí dvorního hřebčína. Území bylo historicky, až do roku 1932 v majetku hrabat Kinských.** Proto také nenese stopy vývoje krajiny vlastněné císařským dvorem a vyvíjející se plánovitě v souladu s jiným účelem, jímž bych chova výcvik kočárových koní. Až poté, v souvislosti s pozemkovou reformou, bylo jako státní vlastnictví převedeno pod správu nynějšího **Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o.**, který také s **hospodářskými lesy na tomto místě hospodaří v souladu s Lesním hospodářským plánem,**²⁴ v režimu stanoveném mj. zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, a zákonem č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů. K otázce správy těchto pozemků se také přihlíželo při stanovení hranic národní kulturní památky Hřebčín Kladruby nad Labem a přihlížel k ní i Management Plan ve znění z roku 2012;
- 2) při **stanovení hranic nominované krajiny se zároveň přihlíželo k potřebě vymezit dostatečnou buffer zónu** tam, kde je to věcně a právně možné. **Pokud by na místě č. 1 byla hranice nominované krajiny ztotožněna s hranicí národní kulturní památky, došlo by k tomu,** jak vyplývá ze shora uvedené Srovnávací mapy hranic nominovaného statku a jeho buffer zóny, **že by byla ztotožněna i s vnější hranicí památkové zóny, která je vnější hranicí buffer zóny.**²⁵

V zájmu vymezení dostatečné plochy buffer zóny na tomto místě bylo toto území **národní kulturní památky zde redukováno, protože odbornou analýzou, která stanovení hranic nominované krajiny předcházela, nebyly identifikovány žádné další atributy rozhodné pro přiznání OUV,**²⁶ což ostatně odpovídá i majetkoprávním poměrům popsaným v předchozím odstavci sub 1), neboť ty vyloučily, **aby se toto místo historicky kontinuálně vyvíjelo jako součást nominované krajiny.**

S ohledem na výše uvedené bylo území na místě č. (1) ponecháno v nárazníkové zóně (k tomu také text níže) a nebylo začleněno do nominované krajiny.

²³ Podrobněji pro celý statek viz nominační dokumentace, kapitola 5.b Kategorie ochrany.

²⁴ K němu podrobně v nominační dokumentaci, kapitola 7.b.2 Dokumenty, na něž odkazuje kapitola 5.d, s. 299.

²⁵ Vysvětlení vztahu mezi památkovou zónou a buffer zónou vyplývá z textů nominační dokumentace, kapitola 3.1.e Požadovaná ochranná a správní opatření; právní režim ochrany památkové zóny (a tedy i buffer zóny, která je její součástí) je vysvětlen tamtéž.

²⁶ Podrobněji a přesněji viz informace poskytnuté jako odpovědi na dopis ICOMOS, č.j. GB/AS/1589-Add.Inf.1 ze dne 12. 10. 2018 (Příloha č. 2: Dodatky a opravy k nominační dokumentaci, s. 17).

B) Důvody pro nezahrnutí některých pozemků řešených Management Planem z roku 2012 do nominované krajiny:

Autor Management Planu aktualizovaného v roce 2012 se nezabýval, a tudíž ani nenavrhl, hranice území krajiny, která by mohla být nominována na Seznam světového dědictví, pouze předpokládal, že by toto tzv. jádrové území mohlo být v rozsahu národní kulturní památky (viz nominační dokumentace, Příloha č. 4 Management Plan, str. 26). Management Plan z roku 2012 se zabýval mnohem širším územím, a to celé, tehdy ovšem právně ještě neurčené, památkové zóny, která by zahrnovala jak jádrové území, tak buffer zónu.

V poslední aktualizaci Management Planu z roku 2012 byly tedy expertně navrženy jeho autorem pouze hranice památkové zóny.²⁷ Ty ale byly právně přesným a závazným způsobem stanoveny²⁸ Ministerstvem kultury ČR až v roce 2015 prohlášením památkové zóny Kladrubské Polabí. Ta má však menší plošný rozsah, než jak předpokládal Management Plan v roce 2012, a její hranice se neztotožňují s hranicemi, které pro ni Management Plan v roce 2012 navrhoval (právně určená památková zóna je o něco menší).

Důvodem bylo, že zákon stanoví pro prohlášení památkové zóny určité atributy, které při analýzách předcházejících definitivnímu právnímu určení hranic památkové zóny nebyly potvrzeny pro celé území v rozsahu navrhovaném Management Planem,²⁹ ale jen pro, byť i podstatnou, část. Odborné analýzy **tedy nepotvrdily hranice, které Management Plan z roku 2012 pro budoucí zónu navrhoval. Proto nebylo možné do právně definované památkové zóny, která „pokrývá“ svým rozsahem, tak režimem ochrany, jak nominovanou krajinu, tak její buffer zónu, zahrnout i některé pozemky, které navrhoval Management Plan v roce 2012; památková ochrana totiž v jejich případech neplatí a není pro ni důvod (nejsou tam shora zmíněné atributy).**

Jak bylo již uvedeno, Management Plan byl tedy zpracován pro celou jím tehdy navrhovanou památkovou zónu, ale současně předpokládal, že jádrovým územím nominace bude „pouze“ území o rozsahu národní kulturní památky. V nominační dokumentaci z roku 2018 nebyl při vymezování hranic nominované krajiny tento návrh plně respektován (viz výše, místo č. 1), protože ne všechna místa označená Management Planem z roku 2012 jako jádrové území obsahují atributy (prvky), které jsou rozhodné pro přiznání OUV, jak již bylo uvedeno.

Jak ze shora uvedeného rovněž vyplývá, území řešené Management Planem z roku 2012 je větší než území nominované krajiny definované v roce 2018 v nominační dokumentaci a zmíněný Management Plan zasahuje i na území za vnější hranici památkové zóny, a tedy i buffer zóny,³⁰ což ale není na závadu. Česká strana při akceptaci Management Planu aktualizovaného v roce 2012 totiž vycházela z principu nezbytné opatrnosti, tj. tak, aby měla jistotu, že Management Plan zahrne skutečně celý nominovaný statek, jehož hranice ovšem byly v době zpracování Management Planu v něm jen velmi předběžně navrženy, a aby zahrnul i území budoucí buffer zóny, jejíž hranice a rozsah v době zpracování Management Planu ovšem také ještě nebyly právně stanoveny, ale jen odborně odhadnuty. Česká strana **nedošla k závěru, že by postup podle Management Planu stanoveného pro větší území, než je území nominované krajiny, byl po věcné stránce v neprospěch věci (nevýhodou by byl opačný postup).**

²⁷ V kapitole 1.1.2 Management Planu se uvádí, že řešeným územím je i území budoucí památkové zóny – v roce 2012 ovšem jen navrhované. Management Plan z roku 2012 výslovně uvádí v odstavci 3.1.1.5 jako jedno z opatření právě prohlášení památkové zóny Kladrubské Polabí. Další podrobnosti k této věci jsou uvedeny na str. 44–45 v informacích poskytnutých jako odpověď na dopis ICOMOS, č.j. GB/AS/1589-Add.Inf.1 ze dne 12. 10. 2018.

²⁸ Viz nominační dokumentace, kapitola 7.b.1 Dokumenty, na něž odkazuje kapitola 5.b.

²⁹ Podrobněji a přesněji viz odpovědi na dopis ICOMOS, č.j. GB/AS/1589-Add.Inf.1 ze dne 12. 10. 2018 (Příloha č. 1: Dodatky a opravy k nominační dokumentaci, příloha E a F).

³⁰ Připomínáme, že buffer zóna je součástí památkové zóny Kladrubské Polabí, že její vnější hranice je totožná s hranicí památkové zóny viz nominační dokumentace, Příloha č. 1 Mapy, plány, schémata, mapa č. 002.

Dotaz ICOMOS:

„Dále panel ICOMOS konstatoval, že hranice nárazníkové zóny se v jižní části nominovaného statku minimálně ve dvou úsecích shodují s hranicemi nominovaného statku. Je důležité vysvětlit důvody pro toto rozhodnutí, a jakým způsobem a jakými nástroji bude zaručena dodatečná úroveň ochrany nominovaného statku a jakého typu bude tato ochrana.“

Odpověď smluvního státu:

A) Vysvětlení důvodů, proč je jižní hranice nominované krajiny ve dvou úsecích (č. 2 a 3) shodná s vnější hranicí buffer zóny:

Podle platného právního předpisu musí území, která mají být zahrnuta do památkové zóny, obsahovat hodnoty (atributy, znaky) rozhodné pro to, aby těmto územím mohl být tento způsob památkové ochrany přiznán právně relevantním způsobem. Vzhledem k tomu, že v případě nominované krajiny plní úlohu buffer zóny prstenec památkové zóny, který krajinu obklopuje, musí i buffer zóna nést tyto hodnoty (atributy, znaky). To platí i v případě jižní hranice památkové zóny Kladrubské Polabí – území ležící jižně od této hranice **nesou znaky rozhodné pro přiznání statutu památkové zóny, nemohla být tedy do ní zahrnuta**. Posun jižní hranice památkové zóny v obou inkriminovaných úsecích č. 2 a č. 3 ještě dále směrem k jihu, aby se tím získalalapři těchto dvou úsecích plocha pro buffer zónu, byl tedy **neakceptovatelný vědecky a v důsledku toho i právně, a to právě pro nepřítomnost hodnot (atributů, znaků) nutných pro takovýto statut ochrany území**.

Smluvní stát stál ještě před druhou možností, jak v inkriminovaných úsecích č. 2 a č. 3 vytýčit plochu pro buffer zónu: tou by bylo posunout v těchto místech hranici nominované krajiny severním směrem. Ta by se tak vzdálila v těchto úsecích od jižní hranice památkové zóny, která je zároveň i hranicí buffer zóny. Došlo by tak ovšem **k redukci nominované krajiny a do nominované krajiny by nebyly zahrnuty dvě další části nominované krajiny** (kromě místa č. 1., které je pojednáno výše). Takováto redukce nominované krajiny v úsecích č. 2 a č. 3 by byla podle názoru smluvního státu nesprávná především proto, že by **jednak šlo o pozemky, které historicky náležely a náležejí k císařskému dvornímu hřebčinu, jednak nesou stopy důležité etapy vývoje³¹ nominované krajiny v čase, jednak atributy, které jsou důležité pro OUV statku³²**.

Smluvní stát tedy stál před dvěma možnostmi jako Odysseus při proplouvání mezi Scyllou a Charybdou – buď připustit ztotožnění hranic nominované krajiny a buffer zóny ve dvou úsecích a oželeť tak na těchto místech plochu vyhrazenou pro buffer zónu, nebo získat při těchto dvou úsecích plochu pro buffer zónu, ale oželeť některé atributy důležité pro hodnotu nominované krajiny a stopy jejího vývoje.

Smluvní stát se po zralé úvaze **rozhodl pro první variantu** s ohledem na to, co je uvedeno

³¹ Připomínáme, že krajina je navržena jako kontinuálně se vyvíjející kulturní krajina: „Nominovaná krajina je syntézou dvou kategorií kulturní krajiny, jejíž vývoj stále probíhá a vykazuje přitom zřetelné hmotné projevy svého vývoje v minulosti. Nominovaná krajina je živou evolutivní krajinou využívanou člověkem dodnes, a to cíleně po staletí pro chov a výcvik kočárových koní a pro související zemědělské činnosti včetně lesnictví, a s využitím jejích daností lužní krajiny.“ Podrobněji viz nominační dokumentace, kapitola č. 3.1.a Stručná syntéza.

³² V úseku č. 2 se dochoval stav krajiny víceméně zaznamenaný na I. vojenském mapování (1780–1783), tedy stav, v němž se nacházela celá nominovaná krajina před úpravami na počátku 19. a 20. století. V úseku č. 3 se dochovala někdejší, možná ještě, středověká komunikace Kladruby nad Labem - Selmice, doložená na mapách z 18. století, jež lemuje polní pozemek na severní straně. Zhruba prostředkem tohoto pozemku prochází, rovnoběžně s předchozí, polní cesta vycházející z parku Mošnice, jež je významná pro vnímání krajinářského začlenění kostela sv. Vavřince v Selmicích, u nějž se obě cesty setkávají. Kostel sv. Vavřince se jako dominanta v krajině uplatňuje právě z jižních a jihovýchodních pohledů, zatímco z pastevní pravidelně rozvržené krajiny nebo z krajinářského parku Mošnice vizuálně zaniká.

v následujícím textu a týká se ochrany hodnot nominované krajiny činnostmi na územích za její hranicí přilehlých ke dvěma úsekům, kde je totožná s vnější hranicí buffer zóny (připomínáme, že totožné s vnější hranicí po památkové zóny).

Ve dvou úsecích č. 2 a č. 3, tj. v obou případech, které ICOMOS zmiňuje, kde se vnější hranice nárazníkové zóny a nominovaného statku shodují, tzn., že tam není z výše uvedených důvodů vymezena nárazníková zóna, platí následující:

Tam, kde není vymezena plocha nárazníkové zóny a hranice nominovaného statku, přiléhá až k vnější hranici nárazníkové zóny, se uplatňuje režim stanovený zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, pro prostředí národní kulturní památky. Příslušné ustanovení zní: „*Zamýšlí-li vlastník kulturní památky provést údržbu, opravu, rekonstrukci, restaurování nebo jinou úpravu kulturní památky nebo jejího prostředí (dále jen "obnova"), je povinen si předem vyžádat závazné stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností, a jde-li o národní kulturní památku, závazné stanovisko krajského úřadu.*“ Toto ustanovení citovaného § 14 zmíněného zákona tedy znamená, že orgány památkové péče mohou ingerovat v územích při úsecích č. 2 a č. 3, přestože tato území leží vně hranice buffer zóny, protože **tato území jsou prostředím národní kulturní památky** (zde je národní kulturní památka totožná s nominovanou krajinou), jejíž hranice je v těchto úsecích totožná s vnější hranicí památkové zóny, resp. buffer zóny.

Kromě toho, v obou úsecích jde o urbanisticky stabilizované území, jehož **rozvoj je kodifikován ve schválených územních plánech způsobem, jenž nijak neohrožuje hodnoty nominovaného statku**. Při jakékoli změně územních plánů zajistí Ministerstvo kultury ČR ve spolupráci s pořizovateli územních plánů, aby byl tento způsob nadále zachován. K problematice územních plánů viz další text.

B) Způsoby a nástroje zaručující dostatečnou úroveň ochrany nominovaného statku a typ této ochrany tam, kde je totožná hranice statku s vnější hranicí buffer zony:

I. Právní ochrana nominovaného statku za jeho hranicí v místech, kde je totožná s vnější hranicí nárazníkové zóny

Území za vnější hranicí nárazníkové zóny, kde je tato totožná s hranicí nominovaného statku, tj. území obcí Trnávka a Chvaletice (Telčice) a Řečany nad Labem, nenesou vlastní kulturní hodnoty (znaky),³³ pro které by tato území mohla být předmětem specifického zájmu památkové péče a pro tato území byla využitelná ustanovení zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, aplikovatelná na památkově chráněná území jako celky.

Zájmem památkové péče v tomto případě není ochrana vlastních hodnot území, ale pouze zamezení výstavby na územích uvedených obcí s vizuálním dopadem na památkovou zónu, resp. národní kulturní památku, jejíž součástí je nominovaný statek, (tedy např. zamezení výškovým stavbám, hmotově výrazná zástavbě na exponovaných

³³ Těmito znaky jsou: „areál národní kulturní památky Hřebčín Kladruby nad Labem, kulturní památky a další historické architektonicky i technicky významné stavby včetně historických systémů vodního hospodářství, historické půdorysné členění pozemkového fondu, prostorová skladba jednotlivých druhů pozemků, cesty a komunikační síť, systém alejí a vegetačních pásů, stromů ve skupinách i solitérních, jejich prostorová a proporční účinnost, vodní plochy a vodoteče, včetně břehů a pobřežních porostů, historický půdorys sídel a jemu odpovídající hmotová a prostorová skladba, včetně výškové hladiny, pozice a rozsah veřejných prostranství, architektonické dominanty, siluety sídel v blízkých i dálkových pohledech, vzájemné prostorové vztahy a archeologické dědictví.“ (viz Opatření obecné povahy č. 1/2015, o prohlášení části krajinného celku – území Kladrubské Polabí za památkovou zónu)

plochách na území dotčených sídel atd.). Toto zamezení je ošetřeno nástroji územního plánování, resp. příslušným právním předpisem³⁴ a není nezbytné je řešit zvláštní památkovou ochranou území shora uvedených obcí.

Přípustné využití území a základní prostorovou regulaci zástavby určují územní plány obcí, které jsou každé čtyři roky revidovány v rámci pořizování Zprávy o uplatňování územního plánu. Soulad záměrů v území s platným územním plánem posuzuje orgán územního plánování. K pořizované územně plánovací dokumentaci ve všech dotčených obcích uplatňuje stanovisko územně příslušný orgán státní památkové péče.

Odborný podklad orgánům státní památkové péče poskytuje Národní památkový ústav. Ingerence orgánů státní památkové péče do projednávání územních plánů dotčených obcí, se opírá³⁵ o logiku obsahu § 18 odst. 4, zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (Stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, který stanoví jako cíl územního plánování: „Územní plánování ve veřejném zájmu chrání a rozvíjí přírodní, kulturní a civilizační hodnoty území, včetně urbanistického, architektonického a archeologického dědictví. Přitom chrání krajinu jako podstatnou složku prostředí života obyvatel a základ jejich totožnosti. S ohledem na to určuje podmínky pro hospodárné využívání zastavěného území a zajišťuje ochranu nezastavěného území a nezastavitelných pozemků. Zastavitelné plochy se vymezují s ohledem na potenciál rozvoje území a míru využití zastavěného území.“

Kromě zákonných ustanovení mají orgány státní památkové péče při ingerování do územních plánů oporu v nadřazené územně plánovací dokumentaci, kterou je v případě řešeného území národní Politika územního rozvoje a především regionální Zásady územního rozvoje Pardubického kraje, jimž je věnován následující odstavce č. II.

II. Zásady územního rozvoje Pardubického kraje

Podle zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (Stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů, jsou Zásady územního rozvoje nástrojem územního plánování na úrovni krajů, tj. jsou strategickým územním plánem celého kraje. Stanovují obecná pravidla pro rozvoj území kraje a rovněž stanovují rozvojové záměry nadmístního významu (např.: kudy povedou důležité dopravní stavby apod.). Jednou z hlavních úloh Zásad územního rozvoje je, aby na sebe jednotlivé územní plány obcí navazovaly a vzájemně si neodporovaly. Proto jsou Zásady územního rozvoje ze zákona nadřazený územním plánům obcí a musejí v nich být respektovány.

Zásady územního rozvoje Pardubického kraje byly vydány Zastupitelstvem Pardubického kraje 29. 4. 2010 a nabyly účinnosti 15. 5. 2010. Aktualizace Zásady územního rozvoje Pardubického kraje č. 1 byla vydána dne 17. 9. 2014 a nabyla účinnosti 7. 10. 2014.³⁶ Podrobné resumé Zásad územního rozvoje Pardubického kraje je uvedeno v nominační dokumentaci, kapitola č. 7.b.2 Dokumenty, na něž odkazuje kapitola 5.d.

Ve výše uvedených dokumentacích nejsou do území navazujícího na památkovou zónu Kladrubské Polabí navrženy žádné záměry republikového či krajského významu, které by mohly negativně ovlivnit vnímání nominovaného statku, ani se nenavrhují žádné nové záměry silnic, které by mohly zvýšit intenzitu dopravy v tomto území.

Pro Zásady územního rozvoje Pardubického kraje platí samozřejmě cíle a úkoly územního plánování stanovené zákonem č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (Stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. Z hlediska zachování hodnot nominované krajiny je klíčové ustanovení § 18, odst. 4, které je citováno výše. K tomu stanoví Zásady územního rozvoje Pardubického kraje za povinnost:

³⁴ Zákon 183/2006 o územním plánování a stavebním řádu (Stavební zákon). Ve znění pozdějších předpisů.

³⁵ Kromě již výše uvedeného § 14, zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

³⁶ Shora uvedený zákon ukládá aktualizace Zásad územního rozvoje jedenkrát za čtyři roky.

- zachování přírodních hodnot, biologické rozmanitosti a ekologicko-stabilizační funkce krajiny,
- ochranu pozitivních znaků krajinného rázu,
- zachování a citlivé doplnění výrazu sídel, s cílem nenarušovat cenné městské i venkovské urbanistické struktury a architektonické i přírodní dominanty nevhodnou zástavbou a omezit fragmentaci krajiny,
- rozvojové záměry, které mohou významně ovlivnit charakter krajiny, umísťovat do nejméně konfliktních lokalit.³⁷

V kapitole č. 5 Zásad územního rozvoje Pardubického kraje je upřesnění územních podmínek koncepce ochrany a rozvoje přírodních, kulturních a civilizačních hodnot území. V subkapitole 5.2. jsou, pro usměrňování územního rozvoje, v souvislosti s ochranou a rozvojem kulturních hodnot stanoveny tyto zásady:³⁸

- respektovat kulturní hodnoty území, včetně urbanistického, architektonického a archeologického dědictví,
- při realizaci rozvojových záměrů v širším okolí památkově chráněných území a objektů respektovat „genius loci“ a zvažovat možné střety s pozitivními znaky charakteristik krajinného rázu,
- stanovit podmínky pro využití kulturních hodnot pro cestovní ruch s tím, že budou prosazovány trvale udržitelné formy cestovního ruchu a doprovodných služeb.

V kapitole 6. Zásad územního rozvoje Pardubického kraje jsou stanoveny základní zásady péče o krajinu při plánování změn v území a rozhodování o nich:

- vytvářet podmínky pro ochranu všech přírodních zdrojů a pro jejich šetrné využívání,
- chránit a rozvíjet základní atributy stability, funkčnosti a vzhledu krajiny, zejména strukturu krajinných prvků charakteristickou pro jednotlivé krajinné typy a pozitivní charakteristiky krajinného rázu,
- rozvíjet retenční schopnost krajiny,
- respektovat výjimečné části krajiny chráněné dle příslušných zákonů a podmínky jejich ochrany,
- preferovat využití rezerv v zastavěném území sídel, zejména proluk a přestavbových území před vymezováním zastavitelných ploch ve volné krajině, cestovní ruch rozvíjet ve formách příznivých pro udržitelný rozvoj, nepřipouštět rozšiřování a intenzifikaci chatových lokalit,
- respektovat cenné architektonické a urbanistické znaky sídel a doplňovat je hmotově a tvarově vhodnými stavbami,
- při navrhování rozvojových území, jejichž využití umožní umísťování staveb, které mohou díky své výšce anebo svým plošným parametrům narušit krajinný ráz, vyhodnotit jejich možný vliv na krajinný ráz a negativní dopady eliminovat.

Kromě toho, v lesozemědělské krajině (což jsou v daném případě všechny plochy mimo intravilány obcí) Zásady územního rozvoje Pardubického kraje určují mezi jinými zásadami též zásadu navrhovat zastavitelné plochy mimo zastavěná území obcí pouze

³⁷ To je dále konkretizováno v relevantních kapitolách Zásad územního rozvoje Pardubického kraje.

³⁸ V listopadu 2018 proběhlo veřejné projednání návrhu další Aktualizace č. 2 Zásad územního rozvoje pardubického kraje, v rámci které se výslovně doplňuje památková zóna Kladubského Polabí do kapitoly 5. textové části Zásad.

v nezbytné míře při zohlednění hodnot území. Zastavitelné plochy mohou být vymezovány na úkor lesa pouze ve výjimečných a zvláště odůvodněných případech (a jak je na jiném místě patrné, platné a připravované územní plány dotčených obcí s tím nepočítají.)

Shora uvedené Zásady musí být dle zmíněného Stavebního zákona respektovány i územními plány obcí, které jsou za hranicemi statku, resp., jejichž katastrální území toto území tečují. Ze Zásad územního rozvoje Pardubického kraje je dostatečně patrné, že tyto plány musejí respektovat hodnotu nominovaného statku, i když obce neleží na jeho území.

III. Posouzení územních plánů obcí ležících v bezprostřední blízkosti „nárazníkového pásma“ z hlediska jejich dopadu na nominovanou krajinu

Možnému dopadu nevhodné výstavby na územích obcí ležících v bezprostřední blízkosti nárazníkové zóny na nominovanou krajinu se čelí nástroji územního plánování, především územními plány obcí, které jsou základními nástroji regulace výstavby na jejich území, a Zásadami územního rozvoje vyššího územního celku, jímž je v daném případě Pardubický kraj, které jsou pro územní plány obcí podle příslušného právního předpisu závazné a které jsou charakterizovány v předchozím textu.

Územní plán obce jako nástroj územního plánování zpřesňuje a rozvíjí cíle a úkoly územního plánování stanovené zákonem pro území obce, stanovuje základní koncepci rozvoje území obce, ochrany jeho hodnot, urbanistickou koncepci (tedy plošné a prostorové uspořádání), uspořádání krajiny a koncepci veřejné infrastruktury, vymezuje zastavěné a zastavitelné území, plochy změn v krajině a plochy vymezené ke změně stávající zástavby. Musí ze zákona respektovat nadřazenou územně plánovací dokumentaci, jíž jsou Zásady územního rozvoje Pardubického kraje.

Území obce se územním plánem člení na plochy, které se podle stávajícího nebo požadovaného způsobu využití (tzv. plochy s rozdílným způsobem využití) vymezují ke stanovení územních podmínek, zejména pro vzájemně se doplňující, podmiňující nebo nekolidující činnosti, pro regulaci a pro stanovení ochrany veřejných zájmů v těchto plochách (tedy i ochrany hodnot v území), tyto plochy se vymezují s ohledem na specifické podmínky a charakter území.

Výše uvedené platí i pro územní plány obcí, které se týkají území hraničících s hranicí nominovaného statku na jihu tam, kde je tato hranice totožná s vnější hranicí nominovaného statku. Územní plány dotčených obcí, tedy Řečan nad Labem, Trnávky a Chvaletic mají tedy klíčový význam, protože zabraňují výstavbě, která by mohla poškodit hodnoty statku.

stanovuje pro některé rozvojové plochy požadavek podrobnějšího řešení území, a to formou zpracování územní studie. Zadání těchto územních studií a jejich vypracování pořizuje státní správa (jako pořizovatel územního plánu ze zákona), a tudíž i vymezí jejich zadání dle požadavků ochrany území.

Pro největší rozvojovou lokalitu v Řečanech nad Labem je vydán platný regulační plán „Regulační plán Řečany nad Labem – západ“, zde jsou opět uvedeny závazné regulativy, mj. podlažnost maximálně 2 nadzemní podlaží, resp. 1 nadzemní podlaží s podkrovím (opět tedy pouze nízkopodlažní zástavba).

b) Trnávka

Územní plán obce Trnávka byl vydán 30. 8. 2005, nabytí účinnosti dne 23. 11. 2005.

Dle požadavku Stavebního zákona, platného od 1. 1. 2007, končí platnost tohoto územního plánu 31. 12. 2022. Z tohoto důvodu je nyní projednáván návrh nového územního plánu obce. V rámci projednávání se k návrhu územního plánu vyjadřuje jako dotčený orgán ze zákona i orgán státní památkové péče, který dbá na zájmy uchování hodnot nominované krajiny.

Pořizovatel předpokládá, že návrh, který je nyní projednáván, vstoupí v platnost s účinností od roku 2020.

Stávající územní plán vymezuje minimum rozvojových ploch, což je dáno i umístěním obce v území mnoha limitujících faktorů (trať, skládka elektrárny, vodní tok). Největší rozvojová plocha územního plánu je vymezena pro rodinné bydlení, zároveň je pro toto území vydán regulační plán, který v podrobnějším měřítku stanovuje kromě uliční čáry, zastavěnosti pozemku atd. i podlažnost jednotlivých objektů, a to max. 2 nadzemní podlaží, resp. 1 nadzemní podlaží s podkrovím (nízkopodlažní zástavby rodinnými domy), ani v tomto případě tedy objemy staveb nemohou naručit hodnoty nominované krajiny.

Ve dvou drobných plochách sportu a rekreace a v jedné menší rozvojové ploše výroby je možno umístit tělocvičnu, resp. výrobní halu, tedy stavby nepřevyšující výšku vzrostlé zeleně. Tyto stavby se v dálkových pohledech také neprojeví.

V návrhu nového územního plánu je v kapitole „Základní koncepce rozvoje území obce, ochrana a rozvoj jeho hodnot“ jako hodnota území uvedena existence památkové zóny Kladrubské Polabí. Dále je v kapitole „Urbanistická koncepce“ stanoveno, že případná zástavba ve stabilizovaných plochách bude respektovat charakter území a nebude vytvářet nežádoucí hmotové ani výškové dominanty.

Pro jednotlivé plochy s rozdílným způsobem využití jsou ~~potom~~ návrhem nového územního plánu stanoveny podrobnější regulativy, a to včetně podlažnosti, resp. výšky budov. Pro plochy bydlení je vymezena podlažnost max. 2 nadzemní podlaží, v dalších plochách s rozdílným způsobem využití potom výška objektů max. 9 m od stávajícího terénu. U ploch výroby není podlažnost ani výška stanovena, pro některé tyto plochy je pouze uveden zákaz převýšení stávajících objektů. Tyto regulativy je stále možné v rámci projednávání nového územního plánu upravit, čehož jistě orgán státní památkové péče využije, to s ohledem na shora uvedený § 18 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (Stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů.

c) Chvaletice (Telčice)

Územní plán obce Chvaletice byl vydán dne 11. 6. 2008 s účinností 15. 7. 2008. Správní území obce zahrnuje katastrální území Chvaletice a Telčice.

Jde o území plán sídla vyššího významu a tomu také odpovídá stanovená koncepce rozvoje sídla. Vyskytuje se zde stávající souvislá vícepodlažní zástavba, převážně bytových domů, daná historickým vývojem obce.

V územním plánu je stanoven výškový regulativ pro každou zastavitelnou či přestavbovou lokalitu. Dále je pro území obce pořízeno celkem 5 regulačních plánů. V každém z nich je potom určená výška zástavby, a to často celkovou maximální výškou objektu (v metrech) od rostlého terénu. Celkově lze konstatovat, že pro objekty rodinného bydlení je územním plánem stanovena maximální podlažnost 2 nadzemní podlaží, pro bytové domy 4 nadzemní podlaží, pro občanskou vybavenost a výrobu max. 4 nadzemní podlaží. Jedinou výjimku představuje plocha občanské vybavenosti s maximální podlažností 6 nadzemních podlaží; využití této plochy je podmíněno zpracováním územní studie. V její bezprostřední blízkosti se nachází vzrostlá zeleň, která ji odcloňuje.

C) Závěr

Pro celkové vyhodnocení těchto tří platných „zanárazníkových“ územních plánů obcí je tedy možné konstatovat, že nepřipouštějí na jimi řešených územích hmotově či výškově dominantní objekt, který by narušil hodnoty nominované krajiny.

Dotaz ICOMOS:

„Panel ICOMOS upozorňuje na to, že nominovaný statek prošel několika úpravami a obnovami/rekonstrukcemi a jiné činnosti tohoto typu právě probíhají nebo se připravují. Rozsah a počet návrhů by mohl vést k tomu, že nebudou náležitě zvládnuty jejich následky a potenciální dopad na hodnoty nominovaného statku, pokud nebudou předem řádně posouzeny. V této souvislosti je důležité vysvětlit, zda byl vypracován celkový plán ochrany, jaká je celková strategie ochrany a vize nominovaného statku.

Dále by před realizací projektů mělo být provedeno komplexní posouzení jejich dopadů vycházející z posouzení dopadů na dědictví. Je rovněž velmi důležité, aby byly důsledně uplatňovány zavedené zásady ochrany, jako je zásada minimálního zásahu, kompatibility a udržitelnosti.“

Odpověď smluvního státu:

I. Strategie péče

Systematickou péči o nominovanou krajinu ukládá jejímu správci jeho Zřizovací listina, kterou vydalo Ministerstvo zemědělství ČR dne 15. 10. 2009. Z tohoto základního úkolu se odvíjí i dlouhodobá povinnost systematicky připravovat a realizovat investiční záměry zacílené na rehabilitaci konkrétních prvků v nominované krajině, ať již jde o stavby, díla technické infrastruktury, nebo zeleň nebo jiné krajinné prvky včetně vodotečí. Za tímto účelem se správce krajiny řídí od roku 2016 dokumentem Střednědobá koncepce rozvoje Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o., který management správce statku zpracoval a byl schválen Dozorčí radou Národního hřebčína Kladruby nad Labem a byl projednán také v Steering Group (= Rada Krajiny pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v Kladruzech nad Labem). Potřeba tohoto dokumentu byla dána jednak tím, že management potřeboval strategii pro rehabilitaci a opravy na straně jedné, a na straně druhé dokument, který by mu umožnil finančně plánovat na delší období a včas nárokovat prostředky od svého zřizovatele na péči o krajinu a její prvky.⁴⁰

Cílem koncepce zpracované pro období 2017–2021 je prostřednictvím konkrétních opatření uchování národního kulturního dědictví spravovaného Národním hřebčínem Kladruby nad Labem, s.p.o. Slouží k tomu, aby správce nominované krajiny mohl z několika desítek objektů, včetně krajinných prvků postupně vybírat ty, jejichž rehabilitace je prioritní.

Koncepce se samostatně věnuje několika oblastem, jimiž jsou chov koní v Národním hřebčíně Kladruby nad Labem, kulturní krajina jako celku a jejím jednotlivým strukturálním prvkům, marketingové komunikaci, cestovnímu ruchu a muzeologii (dokumentace a prezentace hmotných dokladů historie národního hřebčína, včetně formování kulturní krajiny, chovu starokladrubského koně a volnočasových aktivit).

V oblasti investic koncepce předkládá soubor projektů, které cílí na systematickou rehabilitaci historických stavebních objektů a dalších strukturálních prvků krajinné kompozice. Věnuje se investicím v oblasti cestovního ruchu (informační systémy, zázemí pro turisty, ubytovací kapacity), marketingové komunikaci (webové stránky, propagace na národních a mezinárodních akcích), muzejní činnosti (rozšiřování sbírek, vědecko-výzkumná činnost). V oblasti uchování kulturních hodnot definuje projekty cílící na rehabilitaci vegetačních součástí nominované krajiny (park Mošnice, systém alejí, zámecká zahrada aj.) a projekty cílící na rehabilitaci stavebních objektů (rehabilitace stáje Padock, rehabilitace budovy pošty, rehabilitace historických stodol v krajině aj.).

⁴⁰ Koncepce byla vytvořena v souladu se Zřizovací listinou Národního hřebčína Kladruby nad Labem, v souladu s dosud platným Management Planem a dle stanoveného chovného cíle, Šlechtitelského programu a Řádu plemenné knihy starokladrubského koně důstojně prezentováno jako původní dvorní hřebčín.

Střednědobá koncepce se věnuje dále zásadám udržovacího šlechtění plemene starokladrubských koní, zachování jeho genetického zdroje a vedení plemenné knihy starokladrubského koně. Popisuje principy výcviku starokladrubského koně, jeho výživu a zooveterinární ochranu.

Každý ze zamýšlených projektů začíná vypracováním investičního záměru, který, s ohledem na výše uvedené, vychází z požadavků a potřeb investora. Zvláště významné projekty podléhají projednání v Steering Group. Přihlíží se přitom k platnému Management Planu, k potřebám chovu a výcviku koní, tj. provozu Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o., a ke stupni naléhavosti rehabilitačního zásahu z hlediska stavu prvku (prvků) krajiny.

Každý takový investiční záměr, ve kterém jsou jasně definovány cíle, poté slouží jako podklad pro veřejnou zakázku na projekční práce. Proces zadávání a celý průběh veřejné zakázky upravuje zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů. Každý investiční záměr schvaluje zřizovatel Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o., jímž je Ministerstvo zemědělství ČR, které je ostatně zastoupeno i ve vlastní Steering Group.

II. Provádění projektů rehabilitace staveb, zeleně a jiných konstitutivních prvků nominované krajiny

A) Projekční práce (Dokumentace pro územní řízení nebo stavební povolení, Dokumentace pro provedení stavby) zahrnují:

- Získání podmínek, které před započítáním projekčních prací na rehabilitaci kulturních památek zapsaných v Ústředním seznamu kulturních památek ČR nebo na nemovitostech, které nejsou kulturními památkami, ale leží na území památkové zóny, stanoví příslušný orgán státní památkové péče (Krajský úřad pro národní kulturní památky, obecní úřad obce s rozšířenou působností pro kulturní památky a ostatní nemovitosti v památkové zóně) podmínky, které musí projektová dokumentace zohlednit. Standardně ukládá provedení Heritage Impact Assessment (stavebně-historického průzkumu). Orgán státní památkové péče na základě odborného vyjádření Národního památkového ústavu stanoví pro každý zamýšlený záměr základní konzervační principy, tj. minimum zásahů, vhodnost zásahů a jejich udržitelnost pro daný projekt, a to v souladu s Heritage Impact Assessment. S ohledem na to, že celá nominovaná krajina i její ochranné pásmo jsou krajinnou památkovou zónou připomínáme výklad uvedený v nominační dokumentaci v kapitole 3.1.e Požadovaná ochranná a správní opatření, opatření č. 1, podle nějž se orgány státní památkové péče vyjadřují k zásahu na jakékoli nemovitosti. (Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, § 14, odst. 2 stanoví: „*Vlastník (správce, uživatel) nemovitosti, která není kulturní památkou, ale je v památkové rezervaci, v památkové zóně nebo v ochranném pásmu nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace, nebo památkové zóny (§ 17), je povinen k zamýšlené stavbě, prodejnímu stánku, konstrukci a zařízení pro slavnostní výzdobu a osvětlení budov, jejichž umístění nepřesáhne 30 po sobě jdoucích dnů, změně stavby, terénním úpravám, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby, úpravě dřevin nebo udržovacím pracím na této nemovitosti si předem vyžádat závazné*

stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností, není-li tato jeho povinnost podle tohoto zákona nebo na základě tohoto zákona vyloučena (§ 6a, § 17).“)

Návrh projektu, jehož předmětem by bylo umístění nové stavby, změny využití pozemku, apod., zpracovaný dle potřeb investora a s přihlédnutím k relevantním principům uvedeným v platném Management Planu, musí být ze zákona (viz níže) v souladu s platnou územně plánovací dokumentací,⁴¹ a to i v případě obcí, které jsou za vnější hranicí ochranného pásma statku, což je zvláště významné ve dvou úsecích, kde je tato hranice totožná s hranicí nominované krajiny (viz výše: B) Způsoby a nástroje zaručující dostatečnou úroveň ochrany nominovaného statku a typ této ochrany tam, kde je totožná hranice statku s vnější hranicí buffer zony)

- Projednání projektu s dotčenými orgány státní správy a jeho případná úprava dle jejich stanovisek a vyjádření. Dotčenými orgány jsou ze zákona povinně orgány státní památkové péče, orgány ochrany životního prostředí a územního plánování, popř. další.
- Dle potřeb, nad rámec Heritage Impact Assessment, doplnění podrobnějších průzkumů (archeologie⁴², zahradní archeologie, pylová analýza, dendrochronologie aj.).

⁴¹ Územně plánovací dokumentace obcí

- Územní plán obce pořizuje správní orgán místně příslušný danému území na žádost obce, o jejíž území se jedná.
- Pořizuje se podle zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- Cílem územního plánování je vytvářet předpoklady pro výstavbu a pro udržitelný rozvoj území, spočívající ve vyváženém vztahu podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území a který uspokojuje potřeby současné generace, aniž by ohrožoval podmínky života generací budoucích, a pro uchování urbanistického, architektonického a archeologického dědictví a přitom chrání krajinu jako podstatnou složku prostředí života obyvatel a základ jejich totožnosti. (§ 18, odst. 4, zákona č. 183/2006)
- Územní plánování zajišťuje předpoklady pro udržitelný rozvoj území s cílem dosažení obecně prospěšného souladu veřejných a soukromých zájmů na rozvoji území.
- Proces pořízení územního plánu obce je veřejný, dotčené orgány a veřejnost mohou v průběhu pořízení předkládat své návrhy, vznášet námítky a připomínky. Správní orgán má za povinnost se jimi zabývat. Jejich nepřijetí musí dostatečně odůvodnit.
- Orgány státní památkové péče se účastní vždy projednávání územního plánu dle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, pokud jde o území krajinné památkové zóny, kterou je i nominovaná krajina, a pro území, která nejsou památkově chráněna přiměřeně § 18 zákona č. 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) ve znění pozdějších předpisů. Podle § 26 odst. 2 písm. c) zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, uplatňuje Ministerstvo kultury ČR, jako nejvyšší státní orgán památkové péče stanoviska k územně plánovacím dokumentům vyššího stupně t.j. k politice územního rozvoje týkající se území celého státu a k zásadám územního rozvoje krajů, přičemž první z nich zpracovává Ministerstvo pro místní rozvoj ČR a druhý pořizuje vždy příslušný krajský úřad, v daném případě Krajský úřad Pardubického kraje, přičemž zásady územního rozvoje kraje musí být respektovány v územních plánech obcí. Pokud jde o územně-plánovací dokumentaci území, která nejsou památkově chráněna, jsou zájmy památkové péče v nich zajištěny úmluvami Rady Evropy (Úmluva o architektonickém dědictví Evropy a Úmluva o archeologickém dědictví Evropy, které jsou podle platných právních předpisů ČR nadřazeny i ostatním národním právním předpisům, a z toho uvedeným § 18 zákona 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů, a § 9, odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, které byly v předchozím textu citovány.
- Stavební (investiční) záměr musí být vždy v souladu s platným územním plánem obce.
- Ve sledovaném území jsou schváleny územní plány jednotlivých obcí: Kladruby nad Labem – územní plán byl pořízen a schválen v roce 2006, Selmice – územní plán byl vydán v roce 2012, Semín – územní plán by vydán v r. 2015 – zájmovým prvkem v něm je Kladrubský náhon, který je součástí nominované krajiny (bliže viz nominační dokumentace, Příloha č. Mapy, plány, schémata nominovaného statku, mapa č. 002).

⁴² Archeologické průzkumy provádí Východočeské muzeum v Pardubicích, příp. další organizace licencované Ministerstvem kultury České republiky.

- Úprava projektu dle výsledků podrobnějších průzkumů.
- Zajištění souhlasných závazných stanovisek dotčených orgánů nezbytných pro následující proces.

B) Územní řízení a stavební povolení pro zpracovaný projekt:

- Po vyhotovení projektové dokumentace se podává žádost o územní rozhodnutí (příp. územní souhlas) a stavební povolení. Žadatelem je správce nominovaného statku, tedy Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o.
- Podle povahy investičního záměru vydá stavební úřad (orgán státní správy) územní rozhodnutí, přičemž mimo jiné posuzuje soulad s územně plánovací dokumentací, a stavební povolení.
- Podání projednává dotčený stavební úřad s dotčenými orgány státní správy a dalšími případnými účastníky řízení, které může podaný záměr omezit na jejich právech.
- Řízení nejsou veřejná. Veřejnost může být účastníkem řízení pouze při projednávání přípravy konkrétních staveb. U kterých staveb je účastníkem řízení veřejnost, explicitně stanoví zákon.
- Orgány státní památkové péče jsou vždy účastníky územního a stavebního řízení. V rámci projednávání uplatňují orgány státní památkové péče své připomínky s cílem uchování kulturně-historických (památkových) hodnot, a to jak v případě kulturních památek, tak také v případě nemovitostí, které nejsou sice kulturními památkami, ale leží na území památkové zóny (nominovaná krajina se jako celek nachází na území památkové zóny). (Blíže a přesněji viz nominační dokumentace, kapitola 3.1.e Požadovaná ochranná a správní opatření, opatření č. 1; 5.b Kategorie ochrany).
- Orgány státní památkové péče při tom spolupracují s odbornou organizací státní památkové péče – Národním památkovým ústavem; tím je zajištěna nezbytná odbornost jimi vydaných závazných stanovisek pro povolovací řízení.

C) Realizace investičního záměru a kolaudace:

- Obdržel-li projekt všechna nezbytná povolení, je možné zahájit jeho realizační fázi. Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., který je nejčastějším investorem v Krajině pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v Kladrubech nad Labem, je ze zákona (zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů) povinen pro realizace investice ji zadat zhotoviteli vybranému ve výběrovém řízení (náležitosti výběrového řízení stanoví posledně uvedený zákon).
- Při realizaci projektu orgány státní památkové péče, případně orgány ochrany přírody dohlížejí na dodržování jimi stanovených podmínek. Samozřejmostí je i technický dozor stavebníka, tj. Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o., zastoupeného pověřeným pracovníkem (viz další text) a odborně kvalifikovaného externího subjektu u rozsáhlejších investičních projektů a autorský dozor.⁴³ Využívá se k tomu mj. institutu

⁴³ Jelikož se jedná o realizaci investičních projektů financovaných z veřejného rozpočtu, Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o. jakožto stavebník, je povinen dle zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, zajistit technický dozor stavebníka nad prováděním stavby fyzickou osobou oprávněnou podle zvláštního právního předpisu. Pokud zpracovala projektovou dokumentaci pro tuto stavbu osoba oprávněná podle zvláštního právního předpisu, zajistí stavebník autorský dozor projektanta, případně hlavního projektanta nad souladem prováděné stavby s ověřenou projektovou dokumentací.

kontrolních dnů, těch se účastní i zástupci orgánu státní památkové péče a zástupci orgánů životního prostředí.

- Proces kolaudace vede na základě žádosti investora místně příslušný stavební úřad, který kontroluje dodržení podmínek stanovených v povolení stavby, jehož součástí jsou i požadavky orgánů státní památkové péče, jak bylo shora uvedeno. Kolaudace se účastní rovněž dotčené orgány, které kontrolují dodržení podmínek, které stanovily v závazných stanoviscích pro vydání povolení.
- Kolaudační souhlas (příp. rozhodnutí) lze vydat po kladném vyjádření všech dotčených orgánů a po ověření, že stavba je způsobilá k užívání.

III. Personální zajištění přípravy a realizace projektů ze strany Národního hřebčína Kladruby nad Labem

- Vzhledem k náročnosti procesu přípravy a realizace projektů rehabilitace staveb, zeleně a jiných konstitutivních prvků nominované krajiny byly v organizační struktuře Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o., vytvořeny personální předpoklady k tomu, aby tyto procesy byly řádně zvládnuty. Toto personální zajištění bylo prověřeno a stabilizováno v praxi, a to zejména při mimořádně náročné a rozsáhlé rehabilitaci stavebních areálů Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o., a to stájového dvora, zámku a kostela v obci Kladruby nad Labem, dále stájového dvora Františkov a stájového dvora Josefov. (Blíže k těmto akcím viz nominační dokumentace, kapitola č. 4.a.4 Ukončené velké projekty rehabilitace statku).
- Koordinací a řízením přípravy a realizace jednotlivých investičních projektů, zpracováním investičního plánu Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o., a kontrolou čerpání investičního rozpočtu je pověřeno oddělení investic (*angl. Capital Expenditure*), mezi jehož pracovníky patří investiční manažer a finanční manažer, oba s vysokoškolským vzděláním. Oddělení právní služby a veřejné zakázky, jehož pracovníky jsou podnikový právník a administrativní pracovnice, zajišťuje administraci veřejných zakázek. Kompletní agendu investic Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o., koordinuje a odpovídá za ni náměstek ředitele pro kulturní krajinu a investice (*angl. Landscape Management & Capital Expenditure Projects*). (Tyto organizační články jsou patrné v organigramu, který je uveden v informacích poskytnutých jako odpověď na dopis ICOMOS, č.j. GB/AS/1589-Add.Inf.1 ze dne 12. 10. 2018 v části Dodatky a opravy.)

IV. Projekty vybrané dle Střednědobé koncepce rozvoje Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o. (aktualizace informací v Dodatcích a opravách k nominační dokumentaci, Dodatek subkapitoly 4.a.5 Připravované velké projekty rehabilitace statku)

V materiálu Dodatky a opravy k nominační dokumentaci z roku 2018 v části Dodatek subkapitoly 4.a.5 Připravované velké projekty rehabilitace statku byly uvedeny projekty, které byly v září 2018 ve stadiu ukončování nebo záměru. Nyní uvádíme, mj. i na základě jednání v ICOMOS ze dne 24. 11. 2018 zpřesnění těchto projektů, pokud jde o jejich finanční náročnost a stav jejich realizace, příp. stav příprav projektů. Z přehledu je také patrné rozložení projektů v čase.

A) Akce provedené v roce 2018:

1) Demolice provozně stravovacího objektu, kotelny a kočárovny (první etapa v rámci Adaptace a rehabilitace zámecké zahrady)

Etapa byla financována z investičních prostředků Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o. (270 000 €). Její cíl je popsán v informacích poskytnutých jako odpověď na dopis ICOMOS, č.j. GB/AS/1589-Add.Inf.1 ze dne 12. 10. 2018 (Dodatky a opravy, s. 24 a následující).⁴⁴

Obr. č. 01: Stav po demolici provozně stravovacího objektu z 80. let 20. století, která je předpokladem adaptace a rehabilitace zámecké zahrady.

2) Parkoviště v areálu hospodářského dvora Národního hřebčína v obci Kladruby nad Labem, s.p.o.

Práce podle projektu, jehož cílem bylo zajistit parkovací stání pro individuální automobilovou i hromadnou dopravu tak, aby nebyly narušeny hodnoty nominované krajiny, její autenticita a integrita (blíže k projektu v informacích poskytnuté jako odpověď na dopis ICOMOS, č.j. GB/AS/1589-Add.Inf.1 ze dne 12. 10. 2018 (Dodatky a opravy, s. 27 a následující), byly financovány z investičních prostředků Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o. (650 000 €).⁴⁵

⁴⁴ Uvedené strany odkazují na anglicko-jazyčnou verzi dokumentu Informace poskytnuté jako odpověď na dopis ICOMOS, č.j. GB/AS/1589-Add.Inf.1 ze dne 12. 10. 2018.

⁴⁵ Vzhledem k tomu, že hospodářský dvůr Národního hřebčína Kladruby nad Labem je plošně velmi rozsáhlý, existuje v jeho rámci dostatečná prostorová rezerva pro další rozšíření pozemních parkovacích stání, pokud by se to v budoucnu ukázalo jako potřebné. Za tímto účelem se po roce 2021 počítá s případným rozšířením parkovacích stání pro osobní automobily a autobusy, které by přímo navazovalo na stávající parkoviště.

3) *Provozně stravovací objekt s krátkodobým ubytováním pro turisty v areálu hospodářského dvora Národního hřebčína v obci Kladruby nad Labem, s.p.o.*

Práce podle projektu byly financovány z investičních prostředků Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o. (800 000 €). Cílem projektu bylo vybudování jídelny pro zaměstnance Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o. a pro návštěvníky nominované krajiny. Budova nahradila demolovanou stavbu situovanou v bývalé zámecké zahradě (viz předchozí projekt). Objekt obsahuje také hygienické zázemí pro turisty a lze ho využít i pro krátkodobé ubytování turistů s kapacitou 11 pokojů.

Obr. č. 02: Nový provozně stravovací objekt s krátkodobým ubytováním pro turisty v areálu hospodářského dvora Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o. a nové parkoviště pro návštěvníky statku.

4) *Revitalizace kulturní krajiny a vybraných historických objektů národní kulturní památky hřebčín Kladruby nad Labem (rehabilitace historických objektů) – stodola u dvora Františkov*

Realizace projektu byla financována z investičních prostředků Národního hřebčína Kladruby nad Labem (600 000 €). Zaměření projektu je popsáno v v informacích poskytnutých jako odpověď na dopis ICOMOS, č.j. GB/AS/1589-Add.Inf.1 ze dne 12. 10. 2018 (Dodatky a opravy, s. 29 a následující).

Obr. č. 03: Pilířová stodola u dvora Františkov po rehabilitaci.

B) V současnosti realizované záměry:

1) Zpracování nového Management Planu Krajiny pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v Kladrubech nad Labem

Cílem projektu je zpracování návrhu nového Management Planu nominované krajiny, který naváže na Management Plan platný v současnosti, který byl naposledy aktualizován v roce 2012. Zadání nového Management Planu je podrobně specifikováno v informacích poskytnutých jako odpověď na dopis ICOMOS, č.j. GB/AS/1589-Add.Inf.1 ze dne 12. 10. 2018 (Dodatky a opravy, s. 23 a následující).

- Zadání dokumentu zpracováno k XI/2018.
- Zadávací řízení na zhotovitele dokumentu: XII/2018.
- Podpis smlouvy se zhotovitelem: XII/2018.
- Realizace: I/2019 – XII/2019.
- financování: zajištěno z investičních zdrojů Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o, a z účelově vázané dotace Ministerstva kultury ČR (13 000 €).

2) Restaurování objektu čp. 3 v obci Kladruby nad Labem

Popis záměru je uveden v informacích poskytnutých jako odpověď na dopis ICOMOS, č.j. GB/AS/1589-Add.Inf.1 ze dne 12. 10. 2018 (Dodatky a opravy, s. 31 a následující).

- Podpis smlouvy na realizaci projektu: VIII/2017.
- Realizace: VIII/2017 – VII/2019.
- Financování: zajištěno z investičních zdrojů Národního hřebčína Kladruby nad Labem (850 000 €).

C) Projekty připravované:

1) *Adaptace a rehabilitace bývalé zámecké zahrady (druhá etapa v rámci Adaptace a rehabilitace zámecké zahrady)*

Popis projektu je uveden v informacích poskytnutých jako odpověď na dopis ICOMOS, č.j. GB/AS/1589-Add.Inf.1 ze dne 12. 10. 2018 (Dodatky a opravy, s. 25 a následující).

- Zadávací řízení na zpracování projektové dokumentace včetně projednání s dotčenými orgány: I/2019.
- Podpis smlouvy: II/2019.
- Zpracování projektové dokumentace: II/2019 – IX/2019.
- Financování: zajištěno z investičních zdrojů Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o. (10 000 €).

2) *Oprava historické stáje Paddock (včetně revitalizace vegetace kopírující objekt)*

Popis projektu je uveden v v informacích poskytnutých jako odpověď na dopis ICOMOS, č.j. GB/AS/1589-Add.Inf.1 ze dne 12. 10. 2018 (Dodatky a opravy, s. 31 a následující).

- Zadávací řízení na realizaci: do II/2019.;
- Podpis smlouvy: III/2019.
- Realizace: III/2019 – XI/2019.
- Financování: zajištěno z investičních zdrojů Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o. (350 000 €).

3) *Revitalizace kulturní krajiny a vybraných historických objektů národní kulturní památky hřebčín Kladruby nad Labem (rehabilitace historických objektů) – rehabilitace historického objektu tzv. Řečanských vrat*

Objekt nazývaný Řečanská vrata je součástí souboru strážních domků, které byly od počátků existence hřebčína stavěny při cestách na jeho hranicích. Řečanská vrata jsou ze všech „vrat“ hřebčína nejmladší, protože cesta na Řečany mohla být zřízena až po výstavbě mostu přes Labe, ke které došlo až v době kolem první čtvrtiny 19. století.⁴⁶

- Projektová dokumentace k ukončení v IV/2019.
- Zadávací řízení na realizaci: do V-VI/2019.
- Podpis smlouvy: VII/2019.
- Realizace: VII/2019 – V/2020.
- Financování: zajištěno z investičních zdrojů Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o. (250 000 €).

⁴⁶ Most přes Labe je poprvé zachycen na mapě hřebčína z roku 1830, strážní domek Řečanských vrat je poprvé zachycen v mapě indikační skici stabilního katastru z roku 1839. Staré situování mostu a strážního domku však zaniklo v době kolem poloviny 20. let minulého století následkem provedené regulace Labe. Stávající trasa silnice a situování mostu se strážním domkem tedy pochází z doby kolem roku 1925; samotná výstavba mostu byla provedena v letech 1925 až 1926 a současně s ním byl vystavěn i nový strážní domek.)

4) Revitalizace kulturní krajiny a vybraných historických objektů národní kulturní památky hřebčín Kladruby nad Labem (rehabilitace historických objektů) – oprava funkčních objektů na vodním systému

Informace k celkové rehabilitaci vodního systému v kulturní krajině jsou uvedeny v v informacích poskytnutých jako odpověď na dopis ICOMOS, č.j. GB/AS/1589-Add.Inf.1 ze dne 12. 10. 2018 (Dodatky a opravy, s. 32 a následující). Při opravě funkčních objektů vodního systému se vychází z historické plánové dokumentace.

- Projektová dokumentace: do V/2019.
- Zadávací řízení na realizaci: do VI/2019.
- Podpis smlouvy: VII/2019.
- Realizace: VII/2019 – XI/2019.
- Financování: z investičních zdrojů Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o. (23 000 €).

5) Revitalizace kulturní krajiny a vybraných historických objektů národní kulturní památky hřebčín Kladruby nad Labem (rehabilitace historických objektů) – odbahnění a oprava objektů malé vodní nádrže Cihlářský rybník

Vlastní realizace se skládá z odbahnění a rehabilitace technických objektů. Odbahnění zahrnuje odtěžení, přesun a rozprostření sedimentu; rehabilitací technických objektů malé vodní nádrže se rozumí opravy vtokového zařízení, hráze nádrže a výpustníkové zařízení.). Předmětem je dále terénní úprava břehů. Součástí projektu je rekultivace dotčených ploch (zatravnění, vegetační úpravy).

- Projektová dokumentace: do VI/2019.
- Zadávací řízení na realizaci: do VIII/2019.
- Podpis smlouvy: IX/2019.
- Realizace: IX/2019 – V/2020.
- Financování: zajištěno z investičních zdrojů Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o. (210 000 €).

6) Revitalizace jabloňových alejí u dvora Josefov

Na základě dendrochronologického průzkumu historických jabloňových alejí u dvora Josefov a zahradně a stavebně historického průzkumu dojde k jejich revitalizaci a eventuální dosadbě.

Záměr revitalizace těchto ovocných alejí a dalších alejí v nominované krajině je popsán v informacích poskytnutých jako odpověď na dopis ICOMOS, č.j. GB/AS/1589-Add.Inf.1 ze dne 12. 10. 2018 (Dodatky a opravy, s. 34).

- Projektová dokumentace na asanaci a dosadbu alejí starými/historickými odrůdami jabloní dokončena k XI/2018.
- Zadávací řízení na realizaci: do VIII/2019.
- Podpis smlouvy: IX/2019.
- Realizace: IX/2019 – IV/2020.
- Financování: zajištěno ze zdrojů Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o. (80 000 €).

7) Rehabilitace krajinářského parku Mošnice

Popis projektu je uveden v informacích poskytnutých jako odpověď na dopis ICOMOS, č.j. GB/AS/1589-Add.Inf.1 ze dne 12. 10. 2018 (Dodatky a opravy, s. 35 a následující).

- Projektová dokumentace dokončena k III/2018.
- Zadávací řízení na realizaci do VI/2019.
- Podpis smlouvy: VIII/2019.
- Realizace: IX/2019 – XII/2020.
- Financování: předpokládáno financování ze strukturálních fondů Evropské unie (Operační program životní prostředí); dofinancování je zajištěno z vlastních zdrojů Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o., celkové náklady 500 000 €.

8) Revitalizace kulturní krajiny a vybraných historických objektů národní kulturní památky hřebčín Kladruby nad Labem (rehabilitace historických objektů) – oprava historické stodoly na „Miláčku“

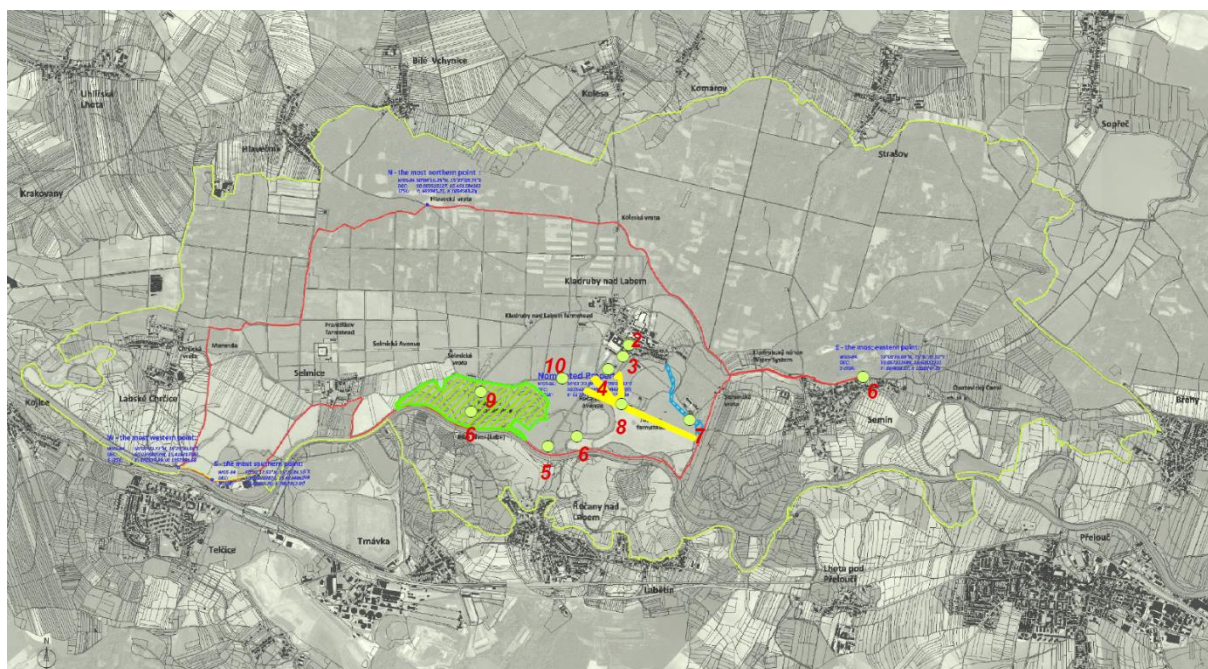
Projekt řeší sanaci kamenného zdiva sloupů a sanaci hrubých omítek, obnovení dřevěného zavětrování, výměnu střešní krytiny a obnovu klempířských prvků pro odvod dešťových vod ze střechy, návrh nového oplocení po vzoru původního a úpravu doprovodné zeleně na stavbou dotčených pozemcích. U objektu není nijak zasahováno do vnějšího vzhledu stavby.

- Projektová dokumentace dokončena k V/2017.
- Zadávací řízení do II/2020.
- Podpis smlouvy: III/2020.
- Realizace: III/2020 – X/2020.
- Financování: zajištěno ze zdrojů Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o. (650 000 €).

Tabulka č. 02: Harmonogram realizace jednotlivých investičních záměrů v nominované krajině:

Nr	Investment	2019												2020												
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
1	Management Plan	Veřejná zakázka	Realizace																							
2	Restaurování objektu č. p. 3 v Kladruzech nad Labem	Realizace						Závěrečná kontrola																		
3	Adaptace a rehabilitace původní zámecké zahrady - druhá etapa	Veřejná zakázka	Realizace projektové dokumentace							Stavební povolení					Veřejná zakázka	Realizace										
4	Oprava historické stáje Paddock	Veřejná zakázka	Realizace								Závěrečná kontrola															
5	Rehabilitace historického objektu Řečanských vrat			Stavební povolení	Veřejná zakázka		Realizace							Závěrečná kontrola												
6	Oprava funkčních objektů na vodním systému				Stavební povolení	Veřejná zakázka	Realizace				Závěrečná kontrola															
7	Odbahnění a oprava objektů malé vodní nádrže Cihlářský rybník					Stavební povolení	Veřejná zakázka		Realizace					Závěrečná kontrola												
8	Revitalizace jabloňových alejí u dvora Josefov							Veřejná zakázka	Realizace						Závěrečná kontrola											
9	Rehabilitace krajinářského parku Mošnice						Veřejná zakázka		Realizace													Závěrečná kontrola				
10	Oprava historické stodoly na Miláčku													Veřejná zakázka	Realizace							Závěrečná kontrola				

Mapa č. 03: Umístění jednotlivých investičních akcí v nominované krajině⁴⁷

Legenda: ⁴⁸

2 – Restaurování objektu čp. 3 v Kladrubech nad Labem, **3** – Adaptace a rehabilitace původní zámecké zahrady – druhá etapa, **4** – Oprava historické stáje Paddock, **5** – Rehabilitace historického objektu Řečanských vrat, **6** – Oprava funkčních objektů na vodním systému, **7** – Odbahnění a oprava objektů malé vodní nádrže Cihlářský rybník, **8** – Revitalizace jabloňových alejí u dvora Josefov, **9** – Rehabilitace krajinářského parku Mošnice, **10** – Oprava historické stodoly na Miláčku.

⁴⁷ Mapa 03 je přiložena také na konci tohoto dokumentu ve formátu A3.

⁴⁸ V mapě není uveden projekt číslo 1, protože jím je Management Plan, který se týká celé nominované krajiny.

Dotaz ICOMOS:

„V nominační dokumentaci se uvádí, že pro tento region byla vytvořena strategie v oblasti cestovního ruchu. Nebyla však připravena nebo představena strategie pro návštěvy nominovaného statku „ad hoc“. Vzhledem k velmi malé rozloze vesnic na území nominovaného statku a v jeho bezprostředním okolí a s ohledem na jeho proslavení, k němuž proces nominace povede, je důležité, aby tato otázka byla komplexním způsobem zohledněna a aby byly vypracovány plány pro vhodné umístění infrastruktury pro návštěvníky, včetně parkovišť, mimo území nominovaného statku a jeho bezprostřední okolí, aby se zabránilo zátěži pro krajinu a místní komunitu tvořenou lidmi a koňmi.“

Odpověď smluvního státu:

Rozvoj turismu a jeho limity nad žádoucí mez

K 31. prosinci 2018 navštívilo nominovaný statek 66 242 návštěvníků. Podle kvalifikovaných odhadů založených na mnohaletém statistickém sledování památek zapsaných na Seznam světového dědictví nacházejících se na území České republiky lze očekávat, že počet návštěvníků nominovaného statku stoupne v případě jeho zápisu na Seznam světového dědictví na 100 000 ročně.

Správce statku, stejně jako Ministerstvo kultury ČR, Ministerstvo zemědělství ČR a Ministerstvo životního prostředí ČR, stejně jako vedení samosprávného Pardubického kraje, na jehož území se nominovaná krajina nachází, si jsou na jedné straně vědomi ekonomických přínosů z turistické návštěvnosti nominované krajiny, ale na druhé straně i rizik, které by příliš velký nárůst návštěvnosti mohl znamenat pro hodnoty nominované krajiny a pro chov a výcvik koní v ní. V tomto směru jsou uvedené orgány vázány Konceptí státní politiky cestovního ruchu v České republice na léta 2014–2020.⁴⁹ V ní se mj. uvádí nebezpečí tzv. turistické pasti, tj. vlastnosti cestovního ruchu degradovat svými aktivitami svůj vlastní kapitál, tj. atraktivitu destinace pro návštěvníky (a krajina přetížená turisty by bezpochyby na atraktivitě notně pozbyla), a že cestovní ruch má respektovat podmínky trvale udržitelného rozvoje. (Blíže viz nominační dokumentace, kapitola 5.i.1.3 Cestovní ruch).

Proti přetížení nominované krajiny cestovním ruchem hovoří i zájmy stálých obyvatel jejích jádrových obcí, tj. Kladrub nad Labem a Selmic majících charakter vesnických sídel, kteří, ač nominaci na Seznam světového dědictví podporují (viz Dodatky a opravy k nominační dokumentaci z roku 2018, Dodatek přílohy č. 6 Ostatní dokumenty, Nový dokument: Podpora veřejnosti), explicitně vyjádřili též obavy z negativních dopadů cestovního ruchu (např. parkování) na charakter svých sídel.

V návaznosti na Strategii rozvoje cestovního ruchu Pardubického kraje (viz nominační dokumentace, kapitola 7.b.2 Dokumenty, na něž odkazuje kapitola 5.d) Kraj v roce 2018 přijal Rozvojovou studii Kladrubského Polabí, tj. celé památkové zóny, na jejímž území se nachází nominovaná krajiny včetně své nárazníkové zóny), která řeší turistický ruch v nominovaném statku, včetně jeho ochranného pásma (věcně je toto spojení dáno tím, že neexistuje fyzická bariéra na hranici mezi nominovanou krajinou a nárazníkovou zónou, proto je nutné turistický ruch řešit pro toto území jako celek). Rozvojovou studii lze shrnout takto:

Tato studie se zaměřuje na cílený rozvoj infrastruktury ve sféře služeb cestovního ruchu, nastiňuje vhodné postupy v oblasti marketingu, uvádí podněty v oblasti efektivní organizace cestovního ruchu, zabývá se rovněž hospodárným využíváním finančních prostředků vynakládaných na podporu rozvoje cestovního ruchu v území. Studie formuluje rozvojové aktivity tak, aby co nejúčinněji přispívaly k vyváženému a udržitelnému rozvoji území Kladrubského Polabí.

Ve studii obsažená řešení, jsou v souladu s platnými územními plány dotčených obcí a Zásadami územního rozvoje.

⁴⁹ Schválena Usnesením vlády České republiky z 27. března 2013 č. 220.

Studie je standardně členěna na analytickou a návrhovou část. Analytická část studie shrnuje současný stav a atraktivitu řešeného území. Věnuje se návštěvnickému provozu, návštěvnosti území a definuje konkrétní místa turistického zájmu v jednotlivých obcích regionu. Podrobně se zabývá dopravní infrastrukturou regionu, a to explicitně intenzitou dopravy, dopravní dostupností (automobilová, autobusová, železniční, lodní), dopravním značením a naváděním. Věnuje pozornost cyklostezkám a cyklotrasám stejně jako pěším turistickým trasám, naučným stezkám a vodní turistice. Analyzuje stav parkování v regionu, a to se zaměřením na jednotlivé obce v území. Studie komplexně postihuje infrastrukturu v cestovním ruchu – ubytovací služby, stravovací služby, zabývá se doprovodnou infrastrukturou v cestovním ruchu – informační centra, půjčovny (kol, lodí), dětská hřiště a sportoviště. Dále analytická část studie uvádí přehled investičních záměrů v památkové zóně Kladrubské Polabí.

Analytická část rovněž popisuje marketingové nástroje v oblasti popularizace a propagace hodnot památkové zóny včetně těch, které používají Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., a jiné subjekty (Destinační společnost Východní Čechy, Destinační společnost Pardubicko, Agentura CzechTourism aj.). Ve vztahu k návaznosti na strategické dokumenty Kraje a územní plány obcí uvádí hlavní cíle těchto dokumentů včetně jednotlivých opatření v nich.

Návrhová část studie stanovuje přehled cílů pro jednotlivé oblasti rozvoje.

Oblasti rozvoje:

- oblast návštěvnického provozu ve vazbě na hlavní atraktivity území,
- oblast dopravní infrastruktury,
- oblast infrastruktury cestovního ruchu,
- oblast prioritních investic,
- oblast marketingu,
- oblast strategických dokumentů.

Pro každou oblast rozvoje specifikuje studie konkrétní realizační opatření tak, aby řízený cestovní ruch nepoškodil hodnoty celé památkové zóny Kladrubské Polabí včetně nominované krajiny, která je její součástí.

Shora uvedená studie mj. časově navazuje na Střednědobou koncepci rozvoje Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o., která řeší, kromě investičních záměrů, i problematiku cestovního ruchu, a stanoví vzorové ukázky ochrany národního kulturního dědictví, a to jak ve formě hmotné (hřebčín, kulturní krajina, plemeno starokladrubského koně, muzejní sbírky), tak i nehmotné (po několik staletí nepřetržitě stejná činnost – chov a výcvik koní, kontinuální vztah koní, lidí a krajiny).

S ohledem na možné hrozby příliš silného přívalu návštěvníků a s ohledem na Opatření č. 10 uvedené v nominační dokumentaci v kapitole 3.1.e Požadovaná ochranná a správní opatření, zástupci ministerstev v Steering Group⁵⁰ na jejím zasedání dne 5. října 2018 prosadili návrh na vytvoření pracovní skupiny pro cestovní ruch a navrhli její složení pod předsednictvím předsedy Steering Group, jímž je první náměstek hejtmána Pardubického kraje, na jehož území se nominovaná krajina nachází.⁵¹ Pracovní skupina bude navazovat na shora uvedené dokumenty Pardubického kraje.

S ohledem na zájmy cestovního ruchu a na zájmu na zabránění jeho negativních impaktů Steering Group⁵² na zasedání dne 18. ledna 2019 také projednala návrh na své rozšíření o zástupce Ministerstva pro místní rozvoj ČR, což povede k posílení kooperace mezi resortem zainteresovaným na cestovním ruchu (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR) a resorty zainteresovanými na uchování nominované krajiny a jejího tradičního užívání pro chov a výcvik kočárových koní (Ministerstvo kultury ČR, Ministerstvo životního prostředí ČR a Ministerstvo zemědělství ČR).

⁵⁰ Její statut je obsažen v Memorandu o zřízení Rady Krajiny pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v Kladrubech nad Labem, které je uvedeno v informacích poskytnutých jako odpověď na dopis ICOMOS, č.j. GB/AS/1589-Add.Inf.1 ze dne 12. 10. 2018 (Dodatky a opravy).

⁵¹ Tímto způsobem bude také i personálně zajištěna vazba s Rozvojovou studií Kladrubského Polabí.

Negativním dopadům pobytu přílišného množství turistů v nominované krajině brání to, že v obcích Kladruby nad Labem a Selmice nejsou žádné kapacity pro hromadné ubytování turistů a územní plány ani výstavbu takovýchto zařízení neumožňují (nehledě navíc na orgány státní památkové péče, pro něž by takováto výstavba byla nepřijatelná, což by se jistě odrazilo v jejich závazných stanoviscích pro eventuální územní řízení a stavební povolení), neboť mj. ukládají udržení stávajících výškových hladin a objemů rodinných domů vesnického typu. Ubytování turistů je tedy možné v obcích Kladruby nad Labem a Selmice pouze jako příležitostně u majitelů rodinných domků. V obci Kladruby nad Labem pak určitými malými ubytovacími kapacitami disponuje Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., a to v hospodářském dvoře hřebčína, kde je od roku 2018 užíván zcela nový provozně stravovací objekt s krátkodobým ubytováním pro turisty (11 dvojlůžkových pokojů) a v podkroví bývalého Císařského hostince 3 apartmány o celkové kapacitě 6 lůžek. Místní Střední škola chovu koní a jezdecký v Kladrubech nad Labem, jejímž zřizovatelem je Kraj, připravuje pro období letních školních prázdnin v červenci a srpnu možnost jednoduchého ubytování pro mladé či méně movité návštěvníky ve svém internátu o kapacitě až 100 lůžek.⁵³

Za vnější hranicí nominované krajiny, v obci Semín, zvažuje soukromý investor v rámci oprav zchátralého barokního zámku, užívaného do konce 19. stol. jako pivovar, pak jako bytový dům, jeho funkční využití jako penzionu s minipivovarem s maximální kapacitou 50 lůžek ve dvou úrovních standardu, ovšem za podmínek stanovených orgány státní památkové péče.

Další ubytovací kapacity, resp. příležitosti pro jejich vznik, mohou být ze shora uvedených důvodů již jen za vnějšími hranicemi nominované krajiny a její nárazníkové zóny; nominovaná krajina tedy nebude investicemi do staveb pro turistické ubytování zatěžována.

Ambice podnikatelské sféry využít atraktivitu nominované krajiny pro nabídku ubytovacích a dalších služeb pro návštěvníky mohou být tedy satureovány jen mimo ní. **Hlavními absorbéry požadavků na turistické ubytování budou obě větší sídla, která jsou „nástupními místy“ pro vstup do nárazníkové zóny nominovaného statku. Těmito absorbéry jsou jednak krajské město Pardubice, kde se nachází mezinárodní letiště, rychlíková stanice na železničním koridoru Praha – Olomouc – Ostrava – Polsko/Slovensko, resp. Praha – Brno – Rakousko/Maďarsko, a přivaděč k mezinárodní komunikaci DE67, včetně státní silnice I/2 (spojení s městem Kutná Hora, jehož jádro s kostelem Nanebevzetí Panny Marie v Sedlci u Kutné Hory je zapsáno na Seznamu světového dědictví), jednak město Přelouč, které rovněž leží na výše uvedeném železničním koridoru a na státní silnici I/2. Z Prahy je pro individuální i hromadnou automobilovou dopravu přístupovou trasou mezinárodní komunikace DE67. Vybavení těchto měst turistickou infrastrukturou k roku 2017 je patrné z nominační dokumentace, kapitola 5.h Zařízení pro návštěvníky a jejich statistika.⁵⁴**

Vstup do nominované krajiny z těchto míst je patrný z přiložené mapky (č. 04). Jde o komunikace s nižší kapacitou (silnice III. třídy), které jsou ze zákona⁵⁵ ve správě Pardubického kraje, který je na zachování nominované krajiny zainteresován a je to i v korelaci s jeho povinnostmi ve vztahu k ní podle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, neboť její podstatná část je národní kulturní památkou (viz nominační dokumentace, Příloha č. 1 Mapy, plány a schémata nominovaného statku, mapa č. 003). Také územně plánovací dokumentace pro území celého Pardubického kraje (Zásady územního rozvoje – blíže viz nominační dokumentace, kapitola 7.b.2 Dokumenty, na něž odkazuje kapitola 5.d), nepředpokládá do budoucna zkapacitnění těchto silničních komunikací, které by se dotýkaly nominované krajiny. Těsná kooperace s Pardubickým krajem, zastoupeným ostatně ex offio ve Steering Group, a správcem nominovaného statku v kombinaci s kapacitou silničních komunikací podchycenou územně plánovací dokumentací Pardubického kraje i obcí vytváří předpoklady pro účinnou regulaci individuální i hromadné automobilové dopravy turistů do nominované krajiny, resp. do obce Kladruby nad Labem, která je

⁵³ Pardubický kraj v současnosti zajišťuje zpracování projektové dokumentace na rekonstrukci budovy internátu.

⁵⁴ V současnosti celkový počet disponibilních lůžek je v Pardubicích 2559, v Přelouči 135. Další možnosti k ubytování jsou v obcích Řečany nad Labem 75, Kolesa 44, autokemp Břehy 120 (apartmány, sruby, obytné přívěsy, stany), autokemp Semín 80 (chatky, obytné přívěsy, stany), autokemp Mělice 120 (obytné přívěsy, stany). Všechny autokempy jsou v ochranném pásmu mimo nominované území

⁵⁵ Zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů.

jejím jádrem. Pokud jde o hromadnou veřejnou autobusovou dopravu, i tu má Pardubický kraj pod kontrolou jako její objednavatel a kofinancier.

Co se týče dopravy v klidu, jde věčně o zřízení **záchytných parkovišť v nástupních místech na hranici nominované krajiny, tj. v obci Řečany nad Labem, kde obec plánuje výstavbu záchytného parkoviště s počáteční kapacitou 60 osobních vozů, a v obci Semín rozšíření parkoviště u hostince Na Haldě. Od parkoviště v Řečanech nad Labem plánuje Národní hřebčín Kladruby nad Labem kyvadlovou kočárovou dopravu turistů na náves v obci Kladruby nad Labem a zpět.**

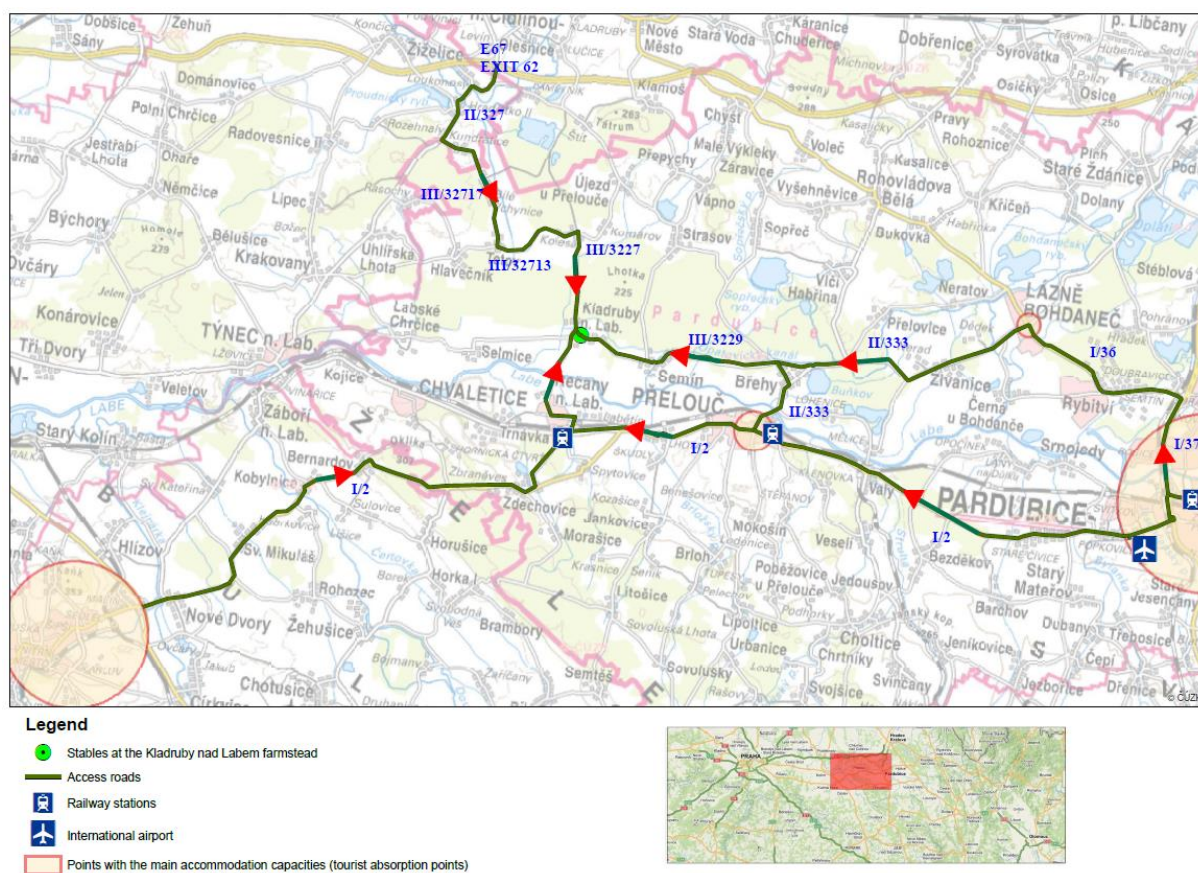
Také správce krajiny, tj. Národní hřebčín v Kladruzech nad Labem, s.p.o., si je vědom rušivosti dopravy v klidu. Aby nebyl zatěžován prostor historické návsi v obci Kladruby nad Labem, realizoval ve svém hospodářském dvoře parkoviště pro 92 osobních vozidel a 5 autobusů. Hospodářský dvůr obsahuje kromě toho ještě další volné plochy pro eventuální rozšíření již existujícího parkoviště za předpokladu souhlasu orgánů státní památkové péče.

Vstup do objektů Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o., je selektivní tzn., že je turistům umožněn vstup pouze do vybraných stájí ve stájovém dvoře v Kladruzech nad Labem, do zámku s kostelem a kočárovny, a to pouze v doprovodu průvodce. Množství návštěvníků je tak regulovatelné a Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., je připraven v případě potřeby přistoupit k cenové regulaci vstupného a zavést systém povinných rezervací prohlídek, jako k tomu přistoupil již při návštěvnických projížďkách krajinou kočárem.

Pěší pohyb návštěvníků nominovanou krajinou je možný pouze po vyznačených cestách a volnému pohybu mimo ně rovněž brání systém ohrazení pastvin a výběhů a stálá přítomnost zaměstnanců Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o., kteří se krajinou stále pohybují z pracovních důvodů. Za účelem rozšíření návštěvnických služeb, zvýšení povědomí a bližší informovanosti návštěvníků o nominované krajině s cílem rovnoměrného rozprostření návštěvníků připravuje Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., naučnou stezku po přesně vymezených bodech a trasách. Množství návštěvníků a pohyb návštěvníků tak bude nadále regulovaný, a tím je vyloučena možnost degradace hodnot nominované krajiny včetně historických objektů a státem památkově chráněných koní starokladrubského plemene.

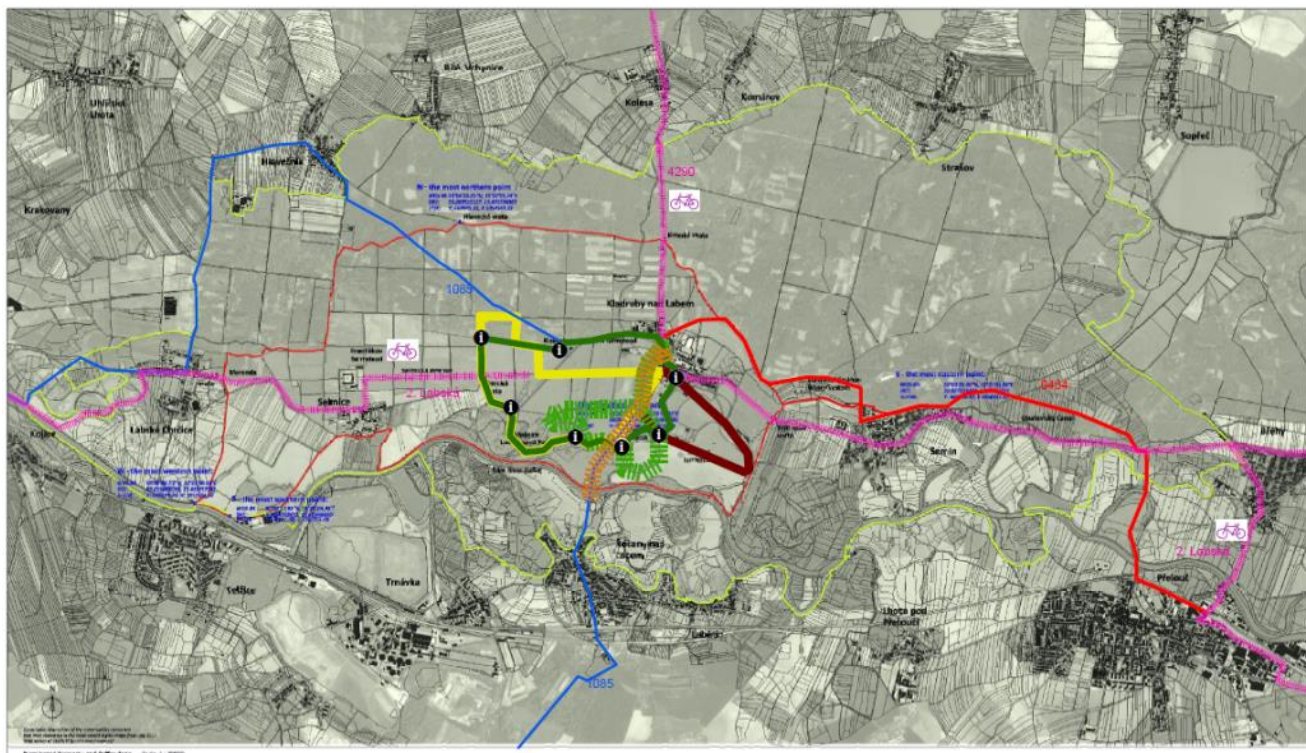
Pro impakty turistického ruchu je též důležité, zda a jak bude zacílena propagace statku pro incomingový turismus. Správce statku a Pardubický kraj jsou přesvědčeni, v souladu s Rozvojovou studií Kladrubského Polabí, že tato propagace musí být selektivní, tj. cílená na turisty se speciálním zájem o koně, protože u nich lze snáze předpokládat jednak zájem o nominovanou krajinu s jejím unikátním účelem, jednak respektování potřeb koní. V tomto směru budou uvedené subjekty působit jak na státní Českou centrálu cestovního ruchu Czech Tourism (jejímž nadřízeným orgánem je Ministerstvo pro místní rozvoj ČR zastoupené ve Steering Group), tak na podobně orientovanou agenturu zřizovanou Pardubickým krajem, které obě mají na starosti propagaci kulturního dědictví pro účely turistického ruchu. Kraj bude takto působit i na jím metodicky řízená Informační centra. Bude k tomu využito jednak pracovní skupiny při České centrále cestovního ruchu, v níž jsou zastoupeny i orgány státní památkové péče, jednak zřizovatelských pravomocí Pardubického kraje, pokud jde o jím zřizovanou agenturu Destinační společnost Východní Čechy. Tato otázka bude i předmětem zájmu shora uvedené pracovní skupiny, kterou zřídila Steering Group pro naplňování svého koordinačního působení stanoveného v Memorandu o jejím zřízení (viz čl. 2 Memoranda o zřízení Rady Krajiny pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v Kladruzech nad Labem, které je uvedeno v Dodatcích a opravách k nominační dokumentaci).

Mapa č. 04: Mapa hlavních směrů dopravy s absorbéry turistického ruchu.⁵⁶

⁵⁶ Mapa 04 je přiložena také na konci tohoto dokumentu ve formátu A3.

Mapa č. 05. Mapa nominovaného statku a jeho buffer zóny s turistickými trasami a prohlídkovými okruhy po krajině.⁵⁷

Legenda:

- ||||| Mezinárodní cyklotrasa Labská stezka
- Turistická modře značená trasa 1085 Klubu českých turistů
- Turistická červeně značená trasa 0434 Klubu českých turistů
- Kočárová cesta – Josefův – Borek (2. okruh) Národního hřebčína Kladruhy nad Labem
- Navrhovaná trasa naučné stezky
- - - Stávající naučná stezka
- Kočárové cesta – Mošnice (1. okruh) Národního hřebčína Kladruhy nad Labem
- i Zastavení naučné stezky
- Předpokládaná trasa odvozu turistů z parkoviště z Řečan nad Labem do Národního hřebčína Kladruhy nad Labem

⁵⁷ Mapa 05 je přiložena také na konci tohoto dokumentu ve formátu A3.

Mapy přiložené na konci dokumentu ve formátu A3:

Mapa č. 01: Srovnávací mapa hranic nominovaného statku a jeho buffer zóny na podkladě katastrální mapy

Mapa č. 02: Mapa s vyznačenými územními plány obce Chvaletice (zahrnuje i katastrální území obce Telčice), obce Trnávka a obce Řečany nad Labem, jejichž katastry přiléhají k jižní hranici nominované krajiny v úsecích č. 2 a 3.

Mapa č. 03: Umístění jednotlivých investičních akcí v nominované krajině

Mapa č. 04: Mapa hlavních směrů dopravy s absorbéry turistického ruchu

Mapa č. 05: Mapa nominovaného statku a jeho buffer zóny s turistickými trasami a prohlídkovými okruhy po krajině